

Letnik XI.

Predplačati se ne more.

1. sušca 1914.

Grahova moka.

Naš novi izdelek se je kmalu udomačil v družinah naših odjemalcev. Naš mlin staroslovenske sestave, ki je nalašč postavljen za pripravo grahove moke, veselo ropota: „da je grahova moka izvrstna stvar, katere ne smemo puščati v nemar.“

Tudi novo navodilo za napravo grahovitih omelet pošilja nam gspđ. Ivanka Beneš iz Malča:

Grahove omelete s povejenim mesom. Postruži kakih 5 kuhanih krompirjev, prideni 1 jajce, 1 razmleto in 1 v mleku namočeno žemljo, 2 polni žlici grahove moke, vse primerno osoli in ugneti. Razsekljaj $\frac{1}{4}$ kg kuhanega povejenega mesa, h kateremu primešaš nekaj na drobno razsekanega čebula. Iz testa napravi tanke plošče, na vsako naloži nekaj razsekljanega mesa, zavij vse kakor omelete, potem jih pomazi na površju s salom, položi na ponvo, ki je tudi namazana s salom in pusti vse peči.

Obenem objavljamo nekaj novih priznanj o grahovi moki:

Kubík Jožefa, učiteljeva soproga, Ježov-Zahrádka: Naročila sem si od Vas na poskušnjo grahovo moko. Lahko Vas zagotovim, da je juha iz Vaše grahove moke v resnici izvrstna, kuha se bolj udobno in je tudi bolj okusna. Grahovo moko priporočam vsaki kuharici, ki hoče v kratkem času skuhati dobro, redilno in okusno juho.

Motloch Dragotina, Šenov: Vaša grahova moka je hvale vreden izdelek, iz nje napravite lahko in hitro prav okusne jedi. Ako primešamo v juho zraven še zelenjad in dišavo, dobimo prav izbrano jed, zavoljo tega je Vaša grahova moka priporočila vredna.

Rous Adolfina, uradnikova soproga, Praga: Prosim, da mi pošljete zopet Vašo grahovo moko, ki nam neizmerno tekne.

Schoderböch M., učiteljica, Lišov: Vaša nova grahova moka je dobra in praktična.

Tomšů Jožef, nadvojvodski logar, Horní Lomné, p. Jablunkov: Z veseljem Vam naznanjam, da se nam je Vaša grahova moka jako prikupila, tako da jo ravno tako kakor „Vydrovko“ uvrščamo med naše stalne jedi.

Naročite si za poskušnjo Vydrovo grahovo moko. Zavojček $1\frac{1}{2}$ kg po K 1.— Izberite si grah ali bele ali zelene barve, mi meljemo obe vrsti.

Gotovo bote razumeli.

naše prizadevanje, da pridobimo v vsaki družini prijatelje za naše juhe. Njih namen je, da olajšujejo delo našim ljubim kuharicam in gospodinjam. Mi se trudimo, da si po pravici in pošteno zaslužimo Vašo hvalo in zahvalo, ker le na tak način se udomačijo naše konzerve. Zato prosimo, da napravite poskušnjo, s tem se lahko odločite, ali jih bote vedno rabili ali ne. Navada je, da mi ne jemo juhe samo opoldan, temveč tudi predpoldan in zvečer. V tem slučaju pa so Vydrove konzerve prav dobrodošle, ker so že popolnoma gotove, brez priprave in dolgočasnega kuhanja. Zadostuje, da jih kuhate nekaj trenutkov in juha je gotova. S tem prihranite veliko pri delu, ker ni preveč truda zraven. Vydrove juhe ali konzerve za juhe so v istini zelo redilne in s tem se razlikujejo od drugih juhinih kock, katere Vam semtertje ponujajo v štacunah, ki pa so samo posnetek okusa po govedini. Mi s tem nočemo napadati konkurenčnih izdelkov, vsaka gospodinja naj ravna po lastnem prepričanju ter si sama izbere, kar je za njo bolj koristno.

Tudi o juhinih konzervah smo dobili več pohvalnih dopisov, katere hočemo tukaj obelodaniti:

Celba Avg., učitelj, Horní Radechov, p. Červený Kostelec: Obžalujem, da nisem prej poznal izbornih lastnosti Vaših konzerv, ki so zares dobre in praktične.

Kovář Janez, Podgorze v Galiciji: Pošljite mi kmalu Vaše konzerve, ker brez njih ne moremo izhajati in tukaj enakih ne moremo kupiti. Vaše juhe so izvrstne.

Krsek Mica v zadružni mlekarni, Přišovice: Pošljite mi 3 škatljice juhinih konzerv, toda le brž, ker se že vsi veselimo, da bomo imeli dobro „gobovo juho,“ katera se je nam močno priljubila.

Kvasnička Vaclav, profesor obrtne šole, Ml. Boleslav: Blagovolite mi poslati 6 škatljic Vaših izvrstnih konzerv, pošljite pa jih poštno obratno.

Zajíček Vekoslav, kurilec v tovarni Fr. Hernych, Doudleby: Prosim Vas uljudno, da mi nemudoma pošljete 6 škatljic Vaših juhinih konzerv, ki nam vselej prav dobro teknejo.

Ako iščete

vzrok sedanje draginje mesa, lahko se prepričate, da pomanjkanje mesa popolnoma nadomešča

Vydrov pridatek za juho.

IGNACIJ ŠIMON:

SPOMINČICA.

So rožice pripravljene
je šopek narejen,
a kje si, fantič, dragi moj
mi ženin zaročen.

Na jugu, v boju, padel mnog
vojakov, fant je mlad,
med njimi srca zvoljenec
objel je zemlje hlad.

Ne bom točila bridkih solz,
možila se nikdar —
umrl je on, — za sveto stvar
mu zvesta bom vsikdar.

□□□

ZOFKA KVEDER:

STARA GOSPA IN NJENI SPOMINI.

Sama je sedela stara gospa v svoji mali podstrešni sobici. Gosta zimska megla se je stiskala k oknom in zijala v sobo brezizrazno, kakor slepe oči. Počasi je umiral dan in soba je tonila v mrak. Potem se je vzdignil od spodaj iz ulice bled odsev svetilk in v sobi so stopili predmeti črni in nejasni iz tmine. Starka je še vedno sedela v svojem naslonjaču pri peči zgubljena v dalnje misli.

Takoj po obedu je prišla k nji njena najmlajša hči. Samo za četrto ure je prihitela k nji, razburjena in vroča od ogorčenja, trepetajoča od jeze, bolečine in ponižanja.

„Jaz sem nesrečna, draga mama,“ je zajokala, ko je stopila v sobo in se je vrgla materi v naročje brez uvoda in priprave.

„Ali Malva?! Kaj se je vendar zgodilo?“ se je zgrozila mati in nekaj mrzlega, bolečega ji je spreletelo telo od žalostnega presenečenja.

„On mi je nezvest. Vara, goljufa me. Grdo in podlo!“ je vzplamtela mlada žena in oči so se ji zaiskrile.

„Morda ni res, motiš se,“ je skušala miriti mati. „Ti si bila vedno tako ljubosumna... Pred dvema leti, se spominjaš? — domnevala si nekaj podobnega in potem se je razjasnilo, da je bilo vse le neopravičena sumnja.“

„Ne, ne!“ je zaklicala hči. „Ljubosumna?! O, gotovo sem bila ljubosumna. Četudi nisem vedela nič jasnega, sem vendar vselej instinktivno slutila, kadar sem bila goljufana. Oh, saj on je znal tako izvrstno lagati, tako mojstrsko varati! Z drznim čelom utajiti vse! Ali zdaj, mama, zdaj imam dokaze. Zdaj vem

vse, to, kar se je zdaj zgodilo in tisto pred dvema leti in še marsikaj drugega vmes!“

Spustila je mater iz objema in hodila po sobi gor in dol, gnana od nemirne, pekoče bridkosti. „Mama, mama, reci kaj je mogoče prestati vse to?! Kaj se mi ne bo zmešalo v glavi od teh mislij?! Možgani so mi vroči izza čela od neopisnega ogorčenja in v prsih me razjeda gnjusen strup ponižanja.“

Vstavila se je pred materjo, potisnila jo v naslonjač, zdrknila na kolena pred njo, stisnila glavo v njeno naročje in zajokala divje in neutišano. Neki neopisen, nezadržan notranji vihar je lomil njeno vitko, slabotno telo, neusmiljen obup jo je davil za vrat in neka skrivnostna železna pest je stiskala ubogo srce v prsih s svojimi pekočimi peklenskimi kremplji.

„Dete, ljubo moje dete,“ je šepetala mati, omotena od hčerinega izbruha, vsa zmedena in brezmočna nad to divjo, neukročeno bolečino. Ničesar ni slutila. Vedno je mislila, da je hči srečna in zadovoljna . . .

„Ti pretiravaš, Malva. Mogoče je vendarle vse drugače, kakor ti sumiš. Kadar zadene človeka hipna nesreča, vidi vse črno, brez nade. In pa, niso vsi možki enaki . . . Mi ženske moramo marsikaj potrpeti . . . spregledati njihove zmote . . .“

„Ne, ne, nikdar! . . . Zakaj je ravno mene to zadelo, mati, ravno mene?! Jaz ne morem to prenašati. Meni je to nemogoče, kaj ne slutiš, kako živim? Že mesece ta strašna, prokletstva polna sumnja! In on, njegova brezobzirnost . . . on je popolnoma drugačen, kakor sem mislila jaz, kakor sem želela in sanjala . . . Tako hinavski, prikrit, lažnjiv! Kaj vem, kdo je on, kakšen je v svojem srcu in v svoji duši?! Saj ni nobene iskrenosti v njem, sama gluma. Ničesar ne vem o njem! Ne, kdaj govori resnico in ne kdaj laže. Tuj mi je. Jaz ga ne poznam in on ne mene. Tako mi je že dolgo, kakor bi z okovanimi čevlji hodil po mojem živem, trepetajočem srcu. Mislila sem iz početka, da ima skrit zaklad v sebi, zakaj jaz sem ga tako zelo ljubila in sem hotela imeti sama pred seboj dokaz, da je bogat v sebi neizmerno. Pa sem trkala na vrata, ali tam ni bilo ničesar, ne vrat, ki bi se odprla, niti zaklada . . . In zdaj te umazane reči z ženskami . . . Vse tako neizrečeno surovo, tako nepojmljivo nizko. Kakšne ženske so to, s katerimi me je goljufal — fuj! gnjusi se mi vse to. In saj tudi od mene ne zahteva nič drugega. On sovraži vse, kar je višjega v meni. Lepota duše, plemenitost srca, lepo, nad vsakdanjo umazanostjo vzvišeno življenje, to vse mu je nerodno, omrženo. Kaj mu hoče taka ženska. On potrebuje potrpežljivo, ubogljivo deklo, primitivno, pokorno in drugega nič!“

Vrgla je vse to iz sebe vroča in trepetajoča. Njen obraz je bil spačen, kakor od neizmerne tuge in neizmernega gnjusa.

„Uboga moja! Draga hčerka moja!“ je mrmljala mati venomer in božala glavo in ramena mlade žene. „Umiri se, skušaj udano vzdigniti križ, ki ti je namenjen . . .“

„Ne morem, mama. Kri mi kipi v žilah, vse v meni trepetaja in se buni. Ko bi ti mogla opisati, kaj se godi v mojem srcu... O, mama, nisem rojena za potrpežljivost, za molčečo udanost, za nizki jarem krivice in žaljivega, ponižujočega trpljenja. Maščevala bi se. S pestmi bi udarila njemu v obraz in tistim ženskam, ki so mi to storile. Zanetila bi v njihovih prsih isto peko, ki mene samo izjeda in žge. Otresti bi hotela to usodo iz svojih ram, kakor neprijeten ponižujoč plašč. Oprostiti bi se hotela prokletstva, ki se je strašno nepričakovano in nezasluženo zvrnilo na mojo glavo. Od prvega početka se je vprl slehern čut v meni proti vsemu temu, ko se je zbudila prva sumnja v meni. Kakor teptan črv sem se zvijala v mukah neopisljivih. In moj ponos je bil, kakor bič, ki mi ni dal miru. Srce je bolelo, kakor bi golo in odrto, stokrat ranjeno ležalo brez štita in obrambe v mojih prsih. Oh, mati, z vsemi svojimi močmi se skušam rešiti teh divjih demonov, ki mi s peklenko surovostjo mučijo dušo — in ne morem! Nečem in vendar moram, moram trpeti!“

„In on, kaj ve, koliko trpiš?“ je vprašala mati. „Vse bo dobro, drugačen bo postal. Jaz sama ga bom prosila,“ je jecljala starka, kakor brez moči pod ploho teh nezadržnih, strašnih priznanj svoje hčerke.

„Ha, ha, prositi ga hočeš, da bi se spremenil, poboljšal? S krvavimi solzami sem ga stokrat prosila usmiljenja. Po kolenih sem plazila pred njegovimi nogami in ga moledovala, naj me ne muči in ne ponižuje tako brezobzirno. Ali on me itak ne razume. On ne pojmi mojega obupa in moje žalosti, kakor slepec ne pojmi barve, vse široke, odprte, vidljive lepote. On hoče komodno in dobrohotno žensko brez čustva, ki s smehom na ustnicah tolerira vse njegove zmote in nevere. Ali jaz, jaz nisem taka, ne morem biti hladna in ravnodušna in nikoli ne bom. Kadar mi dokazuje, kako sem nestrpna in staromodna, kako bi vsaka druga zadovoljno živela ž njim in mirno čakala, kdaj se razočaran vrne od drugih zopet k ženi nazaj, oh, v meni se vzdigne silno ogorčenje, da čutim, kakor mi kri šumi v mozgu. Kakor da vržeš razbeljeno železo v vodo, tako je v meni vse razburkano, ranjeno, razžaljeno. In slednji živec se buni v mojem telesu proti njemu. Lahko bi ga ubila v takem trenutku. Čutim, kako vzkipi sovraštvo v moji duši in me zažge, kakor silen blisk, da mi gleda mržnja iz oči, ognjena in brezmejna. Potem ugasne vse in slaba in strta se zgrudim v svoje ponižanje, v svojo brezmoč.“

„O, moj Bog!“ je zastokala stara mati. „In vidva sta se vzela iz ljubezni! In ravno ti nisi hotela odnehati od te ljubezni in si vzela posmeh ljudi na se, kakor dragocen kinč, s katerim se človek še ponaša!...“

„Da, mama, resnico govoriš. O, jaz sirota, pomilovanja vredna, teptana stvar! O, jaz uboga zaslepljenka! Visoko sem nosila zastavo te ljubezni in domnevala sem si, da je ni ženske na svetu, bogatejše in srečnejše od mene. In vse je bilo le varka

moje domišljije! Ha, ha! . . . Niti en sam trenotek ni bil tisti, ki sem ga ljubila. Okinčala sem ga s tisoč krasotami, s plemenitostjo in dobroto in z bogastvom, ki ga ni bilo nikjer. Polahko so mi spregledale oči, ampak bilo je prepozno . . .“

„Da, ubogi otroci . . .“

„Oh, ne samo zaradi otrok prepozno. Tudi zaradi mene. Mama, moje srce je nespametno in trdovratno. Stokrat mi poruši življenje malika in v svoji duši vstvarjam vedno znova nove fantome. S silo iščem v njem, kar ni bil nikoli. In ne morem iztrgati iz srca to brezumno, blazno vztrajnost.“

Počasi se je oprostila hči iz materinega naročja in zdrknila na tla v brezupnem trpljenju. Zleknila se je po tleh, kakor se žival stegne v bolečini po zemlji. Trdo je udarila glava ob tla.

„Kako me je strah, mama, kako se bojim! Oh, koliko bom trpela leta in leta neizmerno. Bojim se bodočnosti, jutrašnjega dneva, življenja . . . Ostala bom pri njem. Kam naj grem, kam naj utečem?! . . . Saj je vseeno, kje trpim. In pa otroci . . . Tudi je moje srce tako čudno, slabo, ne more se odtrgati od njega . . . Oh, mama in nikoli miru za mojo zmučeno dušo. Moja ljubezen in moj ponos bodo poniževani in teptani v zaničljivem suženjstvu brez usmiljenja. On nima usmiljenja in moje trpljenje izziva vso njegovo brezobzirnost! . . . Kako dolgo bo še to trajalo, koliko dolgih let, da bo srce otrpnilo in da bo ugasnila slednja iskra ponosa v meni! . . . Kakšne muke me čakajo, mati, kakšne brezuspešne, strašne borbe! Strah me je mati! Neizmerno, prebitko čustvo usmiljenja same s seboj mi razjeda dušo . . . Oh, in vse je zaman, zastonj trepetam! Izpiti bom morala pregrenko kupo do dna, do zadnje kaplje . . .“

Ostala je par minut stegnjena po tleh, kakor pahnjena s surovo, brezobzirno silo. Pekoče solze so ji stekale iz oči in kapale na tla. Stokala je, kakor ranjena od bridke, nezazeljive smrtne rane. Sivolasa mati je sedela, kakor otrpnjena v naslonjaču. Razumela je in videla: tukaj ni bilo pomoči in ne tolažbe in vsak svet bi bil odveč, nepotrebno trpinčenje.

Potem je Malva vstala, strta in opotekajoč se. Njen obraz je bil spremenjen in je kazal v svojem marmornem miru pečat tragične nesreče.

„Z Bogom, mama, in odpusti, da sem prišla danes k tebi,“ je rekla mirno le s čudno tujim brezizraznim glasom. „Ni prav, da sem te vznemirila, ti si že stara.“

„Ah, dete, in kam bi šla, če ne k meni,“ ji je odvrnila mati in se čudila, da ste govorile tako čudno tuje ena k drugi, kakor da se ni ničesar zgodilo. „Kaj greš domu?“ je vprašala hčer.

„Da, pač, domu grem,“ je rekla ta, popravila si je lase in obleko, spustila zavoj čez lice, poljubila materi roko in odšla.

Težka, moreča tišina je nastala, ko je hči odšla. Od nikoder glasu. Temno je molčala hiša, kakor da ni žive duše v nji in tudi ulica ni zagnala nobenega šuma kvišku. Vse je zadušila

megla, vsak glas, ki se je nepremična, siva in slepa, pošastno stisnila nad mesto.

Kaj je bila res hči tukaj? Kaj ni le zlobna varka fantazije, ki ji vpije ves oni obup v uho?!

Ne, resnica je bilo vse!

Njena Malva, najmlajša! Torej ona ni srečna. Tudi ona ne, kakor nihče njenih otrok . . . Kakor sinovi ne in hčere ne. Vseh osem ne. Stirje so že umrli, razočarani od življenja, po dolgem, mučnem bolehanju. Drugi trije še vedno iščejo srečo daleč zunaj v svetu, že trudni, že ogorčeni, s slabim upanjem v srcih. In jo ne bodo našli; težko, težko. A Malva, najmlajša, edina, ki je zgrabila srečo drzno in pogumno s smehom na ustnicah, tudi ona trpi in njena sreča je bila le prevara, bridka zmota, drago plačana z grenkimi mukami. Tudi njena pot vodi v brezنادno zapuščenost dolgih, pustih, ponižanja polnih let.

Malva, najmlajša! Solnčno dete je bila, začeto še v poznih letih v sramežljivem presenečenju, kakor zadnji dar dolge, lepe zakonske sreče. Skoro, da se je nekoliko sramovala tedaj, saj je bila že par let čez štirideset stara in čudno se ji je zdelo, da bi še enkrat ninala dojenčka na rokah. Ali njen dobri ljubi mož je bil tako srečen nad zakasnjencem, pozdravil je otroka s toplo ljubeznjivo in odprl svoje srce na strežaj za njen sprejem. In pozneje je bila mala solnce njegovih zadnjih let, obnovljena, mlada sreča dolgotrajnega zakona.

Oh, Bože, koliko sreče je bilo v njenem zakonu . . . Od prvega početka in do zadnjega dne. Vsa dolga leta, ki vodijo od mladosti v starost, od zlatih lahkomišljenih las v srebrni sij jeseni. Kako sta se ljubila, ona in njen mož. O, današnji svet ne ve nič več o pravi ljubezni. Kakor biseri, tako čisti in dragoceni so se nizali dnevi od začetka do konca v večnem miru vedno enake sreče. Vedno enako radostni so bili pogledi, ki so se v ljubezni pogrezali iz očij v oči v neizcrpljivem bogastvu duš. Kako mehke in tople roke, ki so božale ena drugo v nikdar ne presahljivi dobroti in blagosti. Srca so bila, kakor bogati studenci, iz katerih je izvirala ljubezen brez prestanka. In dan na dan so misli našle sto načinov, sto novih dokazov ljubezni, usta vedno novih sladkih besed za milovanje drugega.

„Kako sem bila srečna!“ je mislila stara dama. Vedno je bila ta misel v nji, kakor talisman, svetinja skrita v živo srce. Kakor zlat ključ je bila ta misel, ki odpira vrata skrbno čuvanih zakladov. „Kako sem bila srečna!“ je zapelo v duši in kakor topel val se je zgrnilo nad njo sladkosti polno spominjanje.

Takrat je bila še deklica. Mesece se je sprehajal pod njenim oknom dan na dan. Od šest do sedem je bila njegova ura. Kakor nepotrpežljiva, ujeta, po prostosti hrepeneča ptica je bilo njeno srce v prsih, kadar je ugledala drugega.

Potem sta se zaročila in poročila. Kakšna ljubezen, kakšna čudovita ljubezen! Položil je svoje dlani pod njene noge, da ni čutila ostroti življenja in so stopinje šle po mehkem, kakor po

samih rožah. Ne, ničesar grdega in neprijetnega ni seglo do nje, dokler je bil on na njeni strani. Samo srečo ji je nosil domu, samo smeh, samo radost.

„Kaj nimaš nobenih skrbi?“ je vprašala kdaj v onih prvih časih, ko sta se še trdo borila za obstanek in bodočnost.

„Skrbi?“ se je smejal. „Te pustim vse zunaj pred vrtnimi vrati. Pri tebi izginejo vse sence, vse težke misli, samo milina je pri tebi, krasota, jasna sreča, ljubljena moja,“ ji je odgovarjal.

Potem je prišlo prvo dete. Kako nežno se je obnašal njen mož, kako jo je negoval, kako jo je čuval, bdel nad njenim zdravjem. Njegove roke so bile blage in dobre in so lajšale vsako bolečino. Kakor čarobnjak je bil, nikdar ni posegla surovost vsakdanjosti v njihovo tiho, zadovoljno, sladko gnezdo.

Kasnejše so prišli po vrsti še drugi otroci in ž njimi je prišel nemir, buka, smeh in jok. Ali nikdar ni motila njega otroška vika, nered, ki ga zanaša kipeče življenje v vsako hišo. Bil je veder, kakor jasen dan, njegov glas je bil vedno poln radosti in svežine, obraz nasmejan, usta nedolžnih šal, zdravega smeha bogata. Vse je prospevalo pod njegovimi mehкими, toplimi očmi, ki so zlato sijale v srca njegovih dragih.

Bil je dober oče, ljubil je otroke zelo. In vendar mu je bila ona, žena, vedno prva in najbližja. „Ti si za me najvažnejša v življenju, os, za katero sem pripel svojo usodo, vir, ki mi daje moč za vse in lahko, radostno dušo.“

Nikoli se ni manjšala njegova ljubezen. O, kakšna blagoslovljena leta, v zlate kupe nabrana! O, spomini, predivne lepote bogati, rajske tolažbe polni, ki dehte v duši, kakor dragocena mira in kakor balzam krepijo staro osamelo srce.

O, kako je bila ljubljena! S trdno zvestobo obdana, z dobrim srcem čuvana od vseh viharjev, negovana z bogato ljubeznijo. Vse, kar je lepega, čistega, plemenitega klilo v njeni duši, so negovale njegove udane, dobrotljive oči, kakor rosa nebeška. Njeno bitje je bilo pokrito z razkošnim, bogatim cvetjem ob njem, kakor breskva pomladi, vestno hranjena od skrbnega vrtnarja.

Koliko žen je bilo tako kraljevsko obdarovanih, kakor ona!

Slavil se je nekoč imeniten, redek dan. Kar je premogel narod slavnih mož in lepih žen se je zbralo v največji, svečano okinčani dvorani mesta. Tudi njen mož in ona sta bila povabljena. Kasno po noči sta se vrnila. Njen mož je šel na otomano v spalnico in gledal, kako je slačila praznično oblačilo, odkladala lišp, jemala uhane iz ušes in razpletala lase.

„Ali veš, katera ženska se mi je zdela danes najlepša na svečanosti?“ je vprašal resno.

Začela je ugibati, imenovala dva, tri, pet imen mladih, priznanih lepotic mesta.

„Ne, ne,“ je odklanjal njen mož.“

„Ktera vendar?“ se je smejala ona. „Cela dežela ve, da so to najlepše, prave zmagovalke s svojo bleščečo krasoto.“

„Ne,“ je vztrajal on. „Opazoval sem jih dolgo. Vsaki kaj manjka. Ta je domišljava, ona afektirana, tretja brez duše in temperamenta in tako po vrsti. Resnično, ti si lepša od njih. Nisem videl ponosnejše in plemenitejše glave od tvoje nocoj, predraga.“ Nežno jo je potegnili k sebi, gledal jo zopet pozorno in jo poljubil, kakor da vrši vzvišen, svet obred. In vendar so se takrat že bliskale prve srebrne niti v njenih laseh.

O, za njega je bila ona vedno najlepša in edina, dokler ni zaprl za vselej svojih, v vedni čisti mladosti in ljubezni plamtečih mehkih oči, ki jo nikdar niso pogledale mrzlo, karajoče, tuje.

O, dragi, dobrotljivi, ljubeznjivi, zvesti zakonski tovariš! O, zakaj ni umrla že takrat, ko jo je za vedno zapustil on. O, poznejše ni nobenkrat več obstala sreča pri njej.

Otrokom njenim ni sijala mila zvezda. Tako so bili skrbno vzgojeni, obdani s skrbno ljubeznijo in vendar niso našli steze od roditeljskega gnezda k lastni sreči. Ni jih gredo solnce vspeha, vsi cilji so se jim skrili v temo. Brezvspešno delo, nepoplačan trud, sence, nezasluzena krutost osode, nesreče so jih spremljevale povsod.

Celo Malva, za jasno srečo namenjena, radostne zadovoljnosti potrebna, tudi ta je pahnjena na nesrečna, brezupna pota...

Bog, kako je jokala!

Z grozo je odprla stara gospa oči.

Zasanjala se je proč v stare svetle, lepše čase in zdaj je zaječal v njenih ušesih zopet strašen, obupan plač najljubljenjše hčerke.

Ali ne, — saj je sama.

In mrak je, noč že.

A vendar je vse resnica. Tu je bila in je jokala pri njenih nogah... Uboga Malva! In ničesar ni slutila, mislila, da živi hči v tihi, zadovoljni sreči...

Dragi, ubogi otrok!

Neizmerno sočutje je zavrelo v srcu sivolase matere. Od besede do besede je zvenelo žalostno priznanje v grenkem obupu zopet v njeno dušo.

Nesrečna, varana, ponižana...

O, sirota, predraga!

Stisnilo jo je v prsih, kakor z ledeno roko. Zavstavilo ji je dih in jo presunilo skozi srce s pekočo, ostro bolečino.

Hotela je vstati in se je omotena in slaba opotekla nazaj, sesedla se v naslonjač. — Kaj je to?

O, uboga Malva!... Zvestoba, zvestoba, to je prvo in glavno... Najlepše... najpotrebnejše... Tvoj oče, Malva... moj dobri, blagi, lepi mož, mi je bil zvest... zvest, ko zlato...“ je mislila sunkoma v zadnjih mislih.

Potem ji je glava omahnila nazaj, telo se je zleknilo, smrt jo je zaznamenovala s svojim večnim, neobčutljivim mirom.

Gluha in nema je zijala nočna megla skozi okna v mračno sobo mrtve starke.

IGNACIJ ŠIMON:

PESEM.

Pesem, prijatelji, zapojmo,
glasno, krepko,
da bo odmevala v daljno
sinjo goro.

Pesem o sreči zapojmo
iščemo dolge jo dni,
da se povrnejo zopet
kрасne, sanjave noči!

Tuga brezmejna nas tlači!
Pesem o sreči na dan! —
Pesem o mladi ljubavi
naj se razlega čez plan.

Dr. IVAN LAH:

RAČUNI.

Kmet Luka Mikič žene svojo telico v mesto na semenj. Luka Mikič se je vstavil takoj pri prvi krčmi, ki je stala koncem vasi ob cesti, okreščal za svojo pot, kajti do mesta je skoraj tri ure. Pijača človeka ogreje in mu da dober oddih med hojo.

Tako hodi Luka Mikič s svojo telico že poldrugo uro. Spredaj in zadaj za njim ženo sejmarji svojo živino, po cesti drve vozovi s kupci in mešetarji. Luka Mikič le tu pa tam pozdravi kakega znanca, ki se pelje mimo na vozu, sicer pa se ne meni za ljudi spredaj ni zadaj. Sicer ga je že večkrat obšla misel, kakšna bo danes kupčija. Toda Luki Mikiču se pode druge, bolj važne misli po glavi in zdi se mu, da je treba pred vsem te razrešiti.

Zato je začel pogovor s svojo telico. Telica je lepa žival, stara nad eno leto z lepimi rožički, marogaste barve in lepih črnih oči. Luka Mikič jo je vzredil doma in jo je hotel imeti za pleme, toda prišlo je drugače.

„Tako je torej prišlo,“ je začel govoriti in je stopal poleg telice s težkimi, zategnjenimi koraki, „tako je prišlo, da morava na semenj. Težko hodiš, maroga, kaj ne. Vem, da nisi vajena take dolge poti. Največ, kar si hodila, je bilo do laza, komaj pol ure hoda. Tudi jaz ne hodim rad tako daleč, toda moram. Moram. En sam majhen greh nakoplje veliko pokoro. Tako je, maroga. Ako pa iščeš pravice na svetu, je nikdar ne dobiš. Bog ve, da mi je žal zate. Pridna žival si bila, Bog ti daj dobro. Še eno leto in bilo bi te veselje pogledati. Dobra žival pri hiši, to je zaklad. Rodila bi mi eno tele, dve tri . . . Ne bi te dal od hiše; mleka bi dala dovolj in vsak mesec bi spravil denar iz mlekarne. Ako bi bilo sena dovolj, obdržal bi tudi tele in bi ga prodal pozneje. Danes je malo denarja, zato je vse vedno dražje. Ako bi bilo po sreči, bi si na kak način še kaj prikupil, da bi ti ne bilo dolgčas. Hlev bi nekoliko povečal in nekoliko sena prikupil. Dve kravi — to bi nekaj neslo. Tako bi prišla tretja, četrta . . . Ako bi kak krajcar ostal, popravil bi hišo. Prihranil bi one stroške drugod. Tako vidiš, maroga, bi bilo vse v redu.

Ako bi bila dobra letina, bi plačal nekoliko dolga. Tako bi si opomogel in nihče bi mi ne mogel ničesar očitati. Žena bi bila vesela in za otroke bi bilo preskrbljeno.“

Tu je Luka Mikič nekoliko prestal, kajti pomislil je na cel račun še enkrat. Posebno, ko je pomislil na ženo in otroke. Telica se je ustavila in se je ozrla. Luka Mikič je počakal poleg nje; videl je, da je utrujena. Pogledal je v njene oči, ki so se mu zdele tako razumne in zdelo se mu je, da telica razume svoj položaj in da ve, kam sta namenjena. Ozrla se je še enkrat in je zamukala.

Luka Mikič je občutil globoko v srcu ta glas. Toda do mesta je bilo še celo uro in je pognal naprej.

„Dolgčas ti je, maroga, vem,“ je govoril, „dolgčas ti je, ker greš prvič od hiše. Toda to je šele začetek. Bog ve, kje boš hodila, kje bo tvoj novi dom. Bog ve, kdo bo tvoj gospodar. Nikjer še nisi bila po svetu, ne veš, kaj je hudo. Pri nas si bila kakor doma, vsi smo te radi imeli. Človek se privadi na človeka in na žival, tudi ti si se nas privadila — a drugi ti bodo tuji ljudje. Uboga maroga! In vsega tega je kriv sosed. Sploh hudobni ljudje. Bogatin je hujši od siromaka. In potem gospoda v mestu. Vidiš, ko bi računal od tebe navzgor. Kam bi prišel. Imel bi sčasoma pet krav živine, par senožeti in hišo brez dolgova. Zdaj pa greš ti in kaj bo ostalo? Šestdeset goldinarjev bo vzal doktor, drugo pojde za stroške in obresti in ne bo ostalo ničesar. Hlev bo prazen in ti boš hodila bogve kje po svetu. Jaz pa revež bom iskal na posodo, da si kupim novo kravo. Tako gre vse narobe. Namesto navzgor — pojde navzdol. Kar bo ostalo, bom zapil. In vsega tega bi ne bilo, če bi imel dobrega soseda. Toda on je bogat in kdo bo dal pravice siromaku. Rekel sem: ne lezi v mojo njivo, ne reži brazd. Nič ni pomagalo. Ob košnji je kosil za dve pedi čez mejnik. Kdo bi se prepiral! Ko pa si ti stopila na njegov vrt, te je neusmiljeno oplazil s cepom. Takrat je bilo dovolj. — „Kaj pretepaš nedolžno žival,“ sem rekel. — „Kaj hodi na tuj vrt,“ pravi on. — „Kako naj žival razločuje med mojim in tvojim,“ pravim jaz. — „Pa ti pazi nanjo,“ pravi on. — „Le ti pazi nase, kadar orješ in kosiš, da ne boš hodil krast na tuje,“ pravim jaz. Takrat ga je pograbila jeza in udaril je zopet po tebi, maroga. Jaz pa sem mu izvil cepec in sem ga oškvrnil preko hrbta. „Tu imaš, ker pretepaš žival, ti, lakotnik.“ Sel je tožit in — danes greva, maroga, na semenj. Sicer si bila ti kriva, ker si zašla na njegov vrt, toda ti ne moreš vedeti, kakšni so tvoji sosedi. A jaz jih dobro poznam. Sel je tožit in pravdo je izročil doktorju. Povedal sem gospodom, kakor je prav. — „Ako se vam je zgodila krivica,“ so rekli, „pa bi bili prišli tožit; mi smo za to tu, da delimo pravico.“ — „Ako ste, gospodje, zato tu,“ sem rekel, potem sodite po pravicah. Jaz nisem tak, da bi letal po sodniji. Rajši prenesem krivico. Ko pa je udaril živino — me je pograbila jeza ...“ Vstali so in so rzsodili. Dva dni zapora in stroške. Komaj sem prišel

domov, že so me tirjali. „Plačaj, ali ti prodamo hišo.“ — „Kje boš dobil danes denar?“ — „Prodaj telico!“ — Tako je, maroga. Namesto hiše brez dolgov, bo hlev brez krave. Nekaj vzame doktor, nekaj upniki — drugo se razbije. Človek mora piti, da pozabi na vse to. Hej, maroga. Vidiš, tako se živi med ljudmi. To so ljudje na svetu. Zato te nerad dam od sebe. Bog ve, kod te bodo vlačili. Malo je dobrih ljudi. Samo sovraštvo, zavist, lakomost. Tak je svet. Zato trpe oni, ki so dobri in hudobni zmagujejo. Kdor ima denar, te bo kupil in odpeljal s seboj. Pri nas pa bo ostal hlev prazen in bomo jokali za teboj. Ti tega ne razumeš. Mogoče misliš, da te ne maramo. Toda mi smo te imeli radi in kdove, kaj bi doživela. Zdaj pa je tako. Hej, maroga...“

Luka Mikič si je obrisal solze iz oči in je s težkimi koraki stopal poleg telice po cesti naprej proti mestu. Težka mu je bila misel, da se bo vračal nazaj brez nje in da bo doma ostala pri hiši taka praznота. Zato je pomislil na gostilno poleg sem-njišča in je globoko vzdihnil. Vsi računi so se podirali in so šli pod nič.

MICI LEŠČAK:

AMERIKANSKA KOKOŠ.

Neža: kako je to mogoče? Niti štirindvajset ur še ni, odkar sem vas izpustila iz zavora, pa ste že zopet tukaj! Tako nagovorim ravnokar v zapor pripeljana žensko.

Neža ne odgovori takoj, kajti z odgovorom jo prehitil njen spremljevalec stražnik rekoč: „To pot je kriva ameriška kokoš.“ — „Kaj? ameriška kokoš?“ vprašam; „kako je vendar to mogoče!“ Stražnik začne pripovedovati: „Kakor vam je znano, prišla je včeraj Neža iz zavora. Po navadi, seveda brez vinarja v žepu. Gorje, brez vinarja, to je toliko kakor brez žganja in brez tega Neža živeti ne more. Kaj si izmisli, gre pred hotel „Z“ ter začne peti. Povedati moram namreč, da je bila Neža nekdanja izvrstna pevka. Poskusila je tudi sedaj svojo umetnost. Prihajajoči gospodje ji mečejo v roke petice in desetine. Tako je imela Neža v par urah že čez dve kroni v žepu. Nato gre na trg, ter si kupi navadno kokoš. Doma je imela Neža nekako kletko; bila je podobna ptičji, samo nekoliko večja je bila ter imela dvojno plehasto dno. Na spodnje dno je natrosila živo oglje, to pokrila z gornjim plehom, ter spustila kokoš v kletko.

Kadar se je gornje dno, na katerem je stala kokoš, ugrelo, ter ubogi žrtvi peklo v noge, je začela kokoš skakati s kota v kot, ter kričati svoj žalostni ko ko ko. Tedaj je začela vpiti tudi Neža: „Ljudje, glejte ameriško kokoš! Nekaj posebnega, pogledajte!“ Mimoidoči ljudje, misleč, da vidijo v resnici plesati

amerikansko kokoš, so metali v pripravljen krožnik novce, katere je Neža hitro spravljala v svoj žep.

Kletka, v kateri je bila kokoš, morala ji služiti za vse potrebe in tako se je zgodilo, da ji je nekaj padlo na tla ter začelo cvrčati in se kaditi.

Slučajno sem se jaz nahajal v bližini, ko to opazim, pristopim k Neži, jo primem za ramo, ter vprašam z osornim glasom: „Čemu na ta način mučite ubogo žrtev, da ima že vse noge spaljene in opečene.“

Vzemite takoj kokoš iz kletke in pojdite z mano!

Tako je končal grenki ples ameriksanske kokoši.

Sedaj je Neža spet tukaj, kamor pristoja.

Saj boljšega stanovanja sploh ni vajena.

Tukajšnje razmerje se je v njej že tako ukoreninilo, da bi drugačnega življenja ne prenesla.

Denar, katerega so darovali gledalci ameriksanske kokoši, je za sedaj na sodnji.

Neža menda ne bo imela od tega niti vinarja, kot edino le zapor.

Pa saj skromna Neža je tudi s tem zadovoljna.

Privlačna moč.

„Ne vpij tako hudo, ker, ako jaz vidim to-le roko in tvoje lice, vselej si mislim, da to dvoje spada skup.“

Nepovabljeni gostje.

Krojač pri dolžniku: „Jaz se otdod ne ganem, dokler mi ne plačate dolga.“

Dolžnik: „Nič ne de. Ako je vam ljubo, počakajte, kmalu pride tudi moj črevljjar, kateremu sem tudi dolžen, potem pa lahko kvartamo, da nam ni dolgočasno.“

BOLNIKA.

Prvi jesenski vetrovi gredo z jadrnimi koraki čez polje. Zategle, ostre melodije si žvižgajo ob nagli hoji. Solnce sicer žari na nebu, a vsak hip ga zakrijejo raznooblikovane, sivkaste in črnikave gondole, ki veslajo v večji in manjši oddaljenosti druga od druge po mirnem, modrem nebesnem oceanu. Zato je ves slaboten plamen žarnice nebeške. In še to toploto, kar je siplje v globočino, razženo zavidni jesenski vetrovi. Tako jih le malo doseže zemljo, ki se zdi kakor uboga vdova, žalujoča po topli ljubezni in ogrevajoči skrbi moževi.

Pred malo hišo v vasi, tik pod cerkvijo, okrog in okrog ovenčano s stoterimi križi na grobovih starega pokopališča, sedi starček. Majhen je, ves sključen od teže let, da je bolj podoben otroku, nego odraslemu možu.

Sedi mirno, razmišlja. Vedi Bog, o čem plete misli, vedi Bog, kam sanjari. O smrti misli morda, večnosti naproti sanjari morda.

Vmes dremlje. Ko mu pokima trudna glava na prsi, se zdrzne, predrami se naglo. Preplašeno odpre male sivkaste oči. Ves začuden in zavzet zastrmi po cesti, vijoči se kakor raztegnjen trak tik pred hišo gor in dol po vasi. Kaj in koga pač išče na njej, kaj in koga pač pričakuje po njej? Ali da se mu vrne dol po njej življenje, naglo odbeglo? Ali da priroma gor po njej dekla božja, bela smrt?

A glej, nobene ni: ne mladosti, ne smrti. Le visok mož prihaja, glej, dol po cesti, počasi, s trudnimi koraki.

Kakor v tanki megli ga vidi starček. Širje odpre oči. Stare so, slabo vidijo. Napenja jih, zasenči jih z roko, da bi sigurneje in lažje spoznal prihajajočega. Res ga vidi po vsakem koraku jasneje, v določnejših obrisih. Kakor bi se izvijal iz belkastega ovoja, trudoma, komaj se zdi starcu.

Že čisto pred bajto stopa prišlec, ko razločuje starček mlado, a blede upadlo lice. Dvoje velikih, vročih, globoko udrtih oči se upre v prihodnem hipu v slabotne, napeto opazujoče starčkove.

„Dober dan, stric Peter!“

Čudno zamolkel, zelo utrujen je glas, ki pozdravlja. Pozdravu sledi takoj dolgo, mučno kašljanje. Sočutno motri starec mladeniča, kako se mu trese glava od kašlja, kako se mu sklanja globoko na prsi. Prsi se mu bočijo in padajo, kakor bi jih širila in spet stiskala silna, nevidna moč. Pod neusmiljeno roko te nevidne, neusmiljene sile drhti, se vije vse mlado, visoko, že nekoliko upognjeno telo prišlečevo.

„Ti si, Jože? Pa kako kašljaš! Zaduši te ta kašel!“

„Zaduši, stric Peter, zaduši in zadavi!“

Iztežka, hropeče se izvije mlademu možu izpoved, napol bolestna, napol srdita.

Ves utrujen sede na klop k starčku. Prijema in stiska se za ohlapno obleko na udrtih prsih. Zdaj zdaj se kar zvije pod besnim napadom kašlja, ki mu trga z neusmiljeno, kruto roko nit življenja iz mladega telesa.

„Pa kašljaš že dolgo, Jože? Malokdaj te vidim.“

„Od spomladi sem. Drva sem cepil doma v drvarnici, kar pride mimo sosed Potokar. Prične pogovor. Govoriva in govoriva. Ves vroč sem bil od naporenega dela, dan pa je bil vetroven in hladen. Tedaj sem si nakopal zlo. Zvečer me je stresla mrzlica, kmalu nato sem jel pokašljevati.“

Govori s težavo, v presledkih, hlastaje. Starec ga gleda s sočutjem, posluša z zanimanjem. Premišlja, maje z glavo.

„Taka malenkost, pa človek tako hudo zboli! Ali nisi bil nič pri zdravniku?“

Mladenič nevoljno zamahne z roko. Rdeča lisa na bledem licu se mu poveča, zagori živeje, kakor gori roža vrtnica ob kresu.

„Bil, seve. Pravkar prihajam od zdravnika. Koliko denarja sem jim že znosil! A tudi zdravniki ne morejo delati čudežev, da bi kar čez noč ozdravel.“

Loteva se ga spet kašelj.

„Vem, da ne, Jože. Najbrž si zamudil. Ko bi bil šel takoj, bi bilo morda že davno dobro.“

„To je ravno moj greh, stric Peter. Doktorji mi pravijo isto... A zdaj, vedi Bog, koliko časa bo treba še potrpeti in trpeti.“

Starec prikimava.

„Škoda, škoda! Mladost in bolezen — nista si prijatelja.“

„Res, nista! Ne bi si bil pred letom osorej še mislil, da bi me mogla tako zdelati. Kakšen hrust sem bil! Saj ste me poznali!“

„Poznal, seve. A počasi si spet opomoreš, mislim.“

Bolnik molči. Razmišlja. Ves se pogreza v toploto tolažbe starčeve in v sladkost lastnega upanja. Oči mu plovejo tja skozi pepel jesenske megle, hrepenijo mu v daljavo, z vročim pričakovanjem in upanjem, kakor bi zdaj zdaj moral stopiti iz te zagonetne megle k njemu poslanec iz lepšega sveta in bi mu ponudil čudežno jabolko, ki govore o njem pravljice: „Jej, samo vgrizni vanj in boš zdrav!“

Tako veliko, tako pomladansko živo in cvetoče je upanje njegove mladosti. A glej, obenem se oprijema z obema rokama klopi, hladne, nekoliko vlažne od rose, pršeče iz megle. Tako je slab, da se boji: „Zrušim se s klopi brez opore.“

Starec ga pogleda zdaj zdaj po strani. Smili se mu. Teži ga to mlado, prezgodnje umiranje. Čuti, da mu da velik dar, če mu da toplo, tolažilno besedo.

„Ko pride pomlad, se ti gotovo obrne na bolje, sodim. Jesen je za bolnike čas pokore. Veter, megla, krmežljivo vreme še zdravega človeka duši, kaj ne bi betežnega!“

Bolnik se predrami iz prijetnih sanjarij, iz sladkega upanja, ko starec umolkne.

„Ko bi le že bila pomlad! Zima me bo hudo pestila, vem. Bojim se je. Sam ne vem, kam se naj denem, da jo laže prebijem . . . Poleti sem pridno zahajal v gozdove, v smrečje. Že od daleč mi je dišalo. Kar odleglo mi je v lesu. Še tukaj od vaših drv mi tako prijetno diši.“

„Smo jih baš te dni cepili. Polna smole so.“

„Gozdi bi me brž ozdravili.“

„Spomladi pojdeš spet v nje. Vsak dan idi! Ko vse na novo oživi, je največ mlade, lekovite moči v cvetlicah in v drevju.“

„Mislim, da me to naprej ozdravi.“

„In mladost! — Koliko pa si star?“

„V šestindvajsetem.“

„Glej, že mladost te mora ozdraviti!“ — Pomišlja. „In mleko, pravijo, da stori takim zelo dobro. Ga li piješ?“

„Pijem. Pa se mi že ustavlja. Žgance bi rajši in salato. Pa mi branijo. „Ne težkih jedi! In Bog ne daj, da bi kaj kislega! — Kakšno življenje pa je to?“

Razvnema se. Zmaguje ga jeza. Še bolj se ga loti kašelj, kakor bi se bil razsrdil tudi on.

Starec miri, poučuje.

„Če pravijo, da ne smeš, pa pusti! Kaj bi sam sebe spravljal v grob. Saj nisi otrok.“

Bolnik molči, utrujen in mračen. Starec se ozira pomilovalno vanj. Poltiho, nekako negotovo poizveduje:

„Ne piješ menda ne?“

„Kaj bom pil! Saj mi ne tekne. Tu tam kapljo vina, kozarec piva . . . Sicer pa ni denarja: delati ne morem. Ko bi vsaj delati mogel! Kar mori me, ko vidim druge, kako krepko in veselo delajo, a jaz moram pohajkovati in lenariti.“

Ogleduje žalosten suhe slabotne roke.

„Ne, takšno življenje! Samo lenuharenje!“

Spet se razburja. A kakor za kazen ga takoj z vso silo napade sovražnik kašelj. Vzplamte mu na bledih licih spet velike krvave lise, kakor bi mu silila vsa kri, kar je še ima, v lica. Težko si oddiha. Govori v odmorih, pridušeno:

„Prej sem rad pil. Včasih sem si ga privoščil celo preveč. Morda mi je to škodovalo. Kal boleznih položi pitje v človeka, trdi doktor. Ob svojem času pa se kal razvije, rodi svoj sad, onemoglost in bolezen, pravi. Meni je rodilo ta žalostni sad.“

„Ni prida mnogo pitja, to mi že lahko veruješ, Jože“ — živahno pritruje starček.

„Res, tudi jaz vzamem vsak dan malo žganja, toliko“ — starec pokaže polovico palca. — „O to le, ker sem star in slaboten — devetdeset let bom o Božiču. Ko sem bil mlad, nisem pil.“

„Nič niste pili, stric?“ se čudi bolnik.

„Malokdaj. In še tedaj zelo zelo zmerno.“

Bolnik ga gleda napol zvedavo, napol občudujoče.
„Zato ste doživeli tako starost. In močni ste še pri svojih letih.“

Starček se smehlja.

„Veš, Jože, pravzaprav sem tudi bolnik,“ se brani, dasi so mu dele besede mladeničeve očitvidno dobro. „Tudi ne morem delati, kakor ti ne. In sam praviš, da je to hudo. Isto pravim jaz: hudo je in pusto! Čisto za nič sem na svetu, se mi zdi. Le kako šibje še nasekam in na otroke pazim. Veš, tudi starost je bolezen.“

„A če sekate šibje in pazite na deco, ste vsaj za nekaj na svetu. Jaz pa sem povsem za nič in pri teh letih!“

„Pa boš tem bolj delal, ko ozdraviš.“

Bolnik se zgane. Smehlja, napol žalosten, napol ožarjen od toplega upanja, mu šine čez tanke, modrikaste ustnice. Oči, svetle kakor steklo, zagore še živeje.

„Ali mislite, stric, da res bom?“

„Videl sem še slabotnejše, pa so preboleli in ozdraveli. Kaj bi mlad človek obupoval! Že samo upanje je pol zdravja.“

Bolnik molči, prevzet od srčnih čustev. Starac plete sam dalje nit pogovora, ker mu je molčanje ob bolniku mučno.

„Človek se ne sme dati kar premagati in podreti od bolezn. Tudi od let ne! Glej, kako še jaz hodim. Še v sosedno faro zaidem tu tam. Sorodnike imam tam, v obiske grem k njim, Počasi gre, seve. A da človek le hodi! Tako vsaj čuti in ve, da še živi.“

Mladi bolnik se poizkuša nasmehljati. Žalostno se pošali:

„Saj pravim: Proti meni ste še mladenič.“

Z drobnega, suhega obraza starčkovega zaseva zadovoljnost, tiha sreča.

„Vse bi še nekako bilo, Bogu bodi hvala, le oči mi ne služijo. To me hudo teži. Zakaj bral sem vedno zelo rad. Zdaj čitam le s težavo. Če sije solnce, še, z očali seve. A če je oblačen in mračen dan, ne vidim prav nič. To me teži.“

Bolnik zamahne z roko.

„No, če ni hujšega! Ko bi bil jaz samo tako bolan!“

„Ne pretiravaj, Jože. Ti dobro vidiš. Kaka sreča! Le da je ne znaš ceniti. Zakaj čudno dolgočasno je brez knjig in brez časnikov. In zdaj pride zima. Kako leno se bodo vlekli dnevi, ko ne bom mogel brati.“

Bolnika nenadoma strese mrz. Stisne se v dve gube, roke tišči v žepe.

„Trepetam pred zimo. Zdravnik pravi, da bi naj šel čez zimo od doma, na jug, kjer je zima milejša, na morje.“

„Na morje?“

Zdaj se zgane starac. Zadrhti kakor ob čaroviti besedi; naglo dvigne glavo, zastrmi po cesti, kolikor je vidijo stare oči, kar je ne zastira in ne pogrinja meglena koprena. Tisoč davnih misli, tisoč starih, lepih želja mu je zbudila v srcu kratka beseda: „Morje!“

„In bi rad šel na morje, Jože?“ vpraša, in glas mu drhti, ker izprašuje bolj svojo dušo nego fanta ob sebi.

„Seve bi rad šel. Kdo ne bi rad šel na morje! A idi, če moreš, če imaš s čem! Gospoda lahko. A mi? Odkod pa naj vzamem? Bajto bi napravil s tem.“

Zdaj je starec ves potopljen v misli. Nemirno drgne roko ob kolena, govori kakor v sanjah.

Res, taka je: Denarja nam manjka! Tudi jaz sem si v prejšnjih letih dostikrat vroče in bolno želel v tuje kraje. Ko sem čez dan brał o njih, sem hodil vso noč po njih, vso noč sem o njih sanjal. Prišel pa v resnici nikamor nisem — denarja ni bilo! — Morje bi posebno rad videl. Čudovito mora biti!“

Oba molčita. Oba strmita z vročimi očmi po vlažni cesti, ki beži v daljavo brez konca in kraja in tako silno vabi s seboj. Prosta je, kakor nič in nihče na svetu, a vendar — za nju je zaprta . . .

Nenadoma starček oživi, kakor bi planil že napol ugasel plamen izpod pepela.

„A veš, moje ime je prišlo daleč. Pomisli, v Rim!“

„V Rim?“

Tudi mladi bolnik oživi, se zavzame, gleda neverjetno.

„Da, v Rim. Naravnost k papežu.“

Huje se čudi bolnik, huje dvomi. Še kašelj se je ob tem velikem začudenju potuhnil in skril. Oči pa sevajo še bolj jasno, kakor brušeno steklo se zde. Dih bolnikov je nagel in glasen kakor sopenje kovaškega meha.

„Veš,“ tolmači starec ves pomlajen, „prišel je tedaj k nam mlad kaplan. Kmalu sva se seznanila; po knjige sem hodil k njemu. Ta jih je imel, da jih človek menda vse življenje ne bi prebral. Nekega dne potegne iz žepa lepo, malo knjižico, vso pozlačeno. Pa pravi: „Stric Legat, dajte se vpisati v „Družbo sv. Cirila in Metoda“. Povprašam ga, kako in kaj da je s to družbo, pa pravi: „Glejte, tukaj v to-le knjižico zapisujem ude. Ko bo polna, jo pošlem sv. Očetu v Rim.“

Lahko si misliš, s kakšnim veseljem sem se dal vpisati. Tako je prišlo moje ime do samega papeža.“

Veselje in ponos sevata starčku iz malih oči. Bolnik poslušča z zanimanjem.

„Daleč je prišlo vaše ime, stric. In mislite, da so ga sv. Oče brali?“

Starec se hudo začudi.

„Zakaj pa ga ne bi? Saj jim je kaplan bukvice vendar zaradi tega poslal! To vendar uvidiš, kaj?“

„Seve, seve. Mislil sem le tako . . . Vaše ime je torej šlo po svetu . . . Lepo bi bilo, ko bi mogel iti tudi človek. Ne samo za kratek čas, da zadobim zdravje, bi šel. A kaj — pa saj doktor pravi, da ozdravim tudi doma, če se varujem.“

„Tudi jaz bi mislil tako,“ govori počasi in zamišljeno stric in nalahko pokimava z glavo. — „Malo gledati boš moral na se, pa se ti okrene kmalu na bolje.“

Bolnik pomišlja.

„Kdo ve, morda bi niči ne bilo dobro zame, če bi se potikal po svetu. Fric, tisti Štosirjev agent, je bil vsepovsodi po svetu, pa tudi ni ozdravel. Je imel ravno tako bolezen.“

„Ko pa se ni nič čuval. Divjak je bil, Bog mu grehe odpusti! Pil je kakor čep, kadil kakor Turek. Še na dan pred smrtjo sem ga srečal. „Fric, ne bo ti dobro delala cigara,“ ga posvarim. A on? „Saj sem že zdrav! Tako dobro se počutim, da že dolgo ne tako.“ V noči navrh pa se mu je vlila kri in je umrl.

Bolnik se je razžalostil. V otožnih mislih sklanja glavo.

„A ti se čuvaš, Jože. Zato se nič ne boj!“ daje pogum starec, ko vidi, kako so njegove besede tovariša potrle.

Bolnik se trudno nasmehne. Vidi se: Dobro mu de tolažba, rad bi ji verjel, a se mu ne posreči povsem.

„A glejte, stric, gostilničarja Petka! Ta je tudi tako kašljal. Pa je šel v mesto, a zvečer se ni vrnil. Mislili so doma, da spi pri znancih v mestu. A drugi dan ga najdejo ljudje mrtvega ob cesti. Trava okoli njega je bila vsa povaljana in vsa okrvavljena. Kri se mu je bila vlila! In je umrl ob cesti, zapuščen in samotен v tihi noči, menda po groznem smrtnem boju, ker je pomandral in pomečkal vso travo naokoli. Klice njegove so baje slišali do sosedne vasi, a nihče ni šel pogledat. Žalostna smrt!“

Ves potrj je bolnik. Obraz se mu je v nekaj hipih postaral; ves upaden je, ves voščen.

„Bog daj mir in pokoj Petku! Dobro sem ga poznal. Ni bil napačen mož, le pil je preveč. Tudi ni storil prav, da se je podal ponoči sam na pot iz mesta — bolan človek! Mogoče, da je tudi tisti dan v mestu pregloboko pogledal v kupico. Tako je morda med potjo padel, nesrečno padel, pa se mu je vlila kri. Zdi se mi, da ga je sama pijača položila v grob. Ako bi se bil varoval in bi živel zmerno, še dandanašnji bi vesel hodil po svetu . . . A ti, Jože, živiš zmerno. To te bo rešilo.“

Starec govori toplo, prepričevalno.

„Ko bi le kmalu prišla pomlad! Vedno bom v gozdu. Tako mi bo bolje, mislim.“

„Gotovo bo, Jože.“

Bolnik tuhta. Nato prične tiše, počasi, kakor sam za se, ali kakor bi razodeval skrivnost:

„Ko okrevam, se oženim. Oče in mati sta stara, težko že delata.“

„Prav bi bilo, Jože. Oče in mati sta se že dovolj pehala.“

„Nevesto imam že izbrano. Vzela bi se že to zimo, pa pride ta bolezen.“

„Pa se vzameta prihodnjo zimo. Za ženitev ni nikoli prekasno.“

„Menda naredimo tako . . . Ko bi le že minila zima, ko bi le že bila pomlad!“

Tiho veselje, topel odsev žarkega upanja mu oživi in olepša koščeno lice.

A ko se nenadoma ozre s sevajočim pogledom gor proti pokopališču, se prepade in se strese, kakor bi ga bilo silno zabelo.

Naglo vstane. Hlastno se postavlja:

„Pa z Bogom, stric! Moram proti domu, dolgo sem se zamudil. In hladno mi postaja.“

„Z Bogom, Jože! Le pogum! In pazi nase!“

Zamišljen gre zgrbljeni starček za odhajajočim mladeničem. Glej, kako trudno, skoro z drsajočimi koraki stopa po rumenkasti, od megle polzki cesti, glavo povešeno na prsi, kakor bi odhajala iz sveta v megleno morje osemdesetletna, siva starost, ki se je že čez mero naveličala tega sveta in življenja . . . Pa gre le mladost, ki še hrepeni po življenju . . .

Ko bolnik utone v sivkasto morje, zaplove starcu pogled gor proti pokopališču. In nehote mu vstane v duši misel in vprašanje:

„Petindvajset let ima za seboj, siromak, jaz skoro devetdeset. A katerega naju poneso prvega tja gor? . . .“

PAVLA ROVAN:

CENE.

Cene je stopil izza ogla v stari, oguljeni obleki. Hlačnika sta bila razcefedrana; desnega je manjkalo do pod kolena. Bila sta ž njim zakrpana oba komolca suknje. Na telovniku ni bilo znati, kje so bili prišiti gumbi, le podlaga je kazala svojo rujavo oguljeno barvo. Ruta, bolj podobna cunji, je tesno ovijala njegov koščen vrat. Izpod klobuka je gledalo dvoje vodenih oči. Posinele ustnice so šepetale polglasno ter se večkrat razširile v čuden smeh, joku podoben.

Stopil je izza ogla z mrakom vred. Hrbet zgrbljen in upognjen, glavo sklonjeno na prsi, nemiren pogled, roke v žepu; kakor grešnik, hudodelec, ki skriva morilno orožje na prsih. Od morja je pihal mrzel veter in stresal njegove kosti. Leden mraz je bil tukaj; tam v Rantovi žganjarni pa je vabila zelenkasta luč v toploto. Tudi pijani glas črevljarja Petra je bil topel in vablljiv. Črez vse vabljiva pa je bila tista velika steklenica, polna žganja. Cene je ni videl, ali čutil jo je, in ob sami misli mu je postalo toplo in sladko. En sam požirek: Kri plane v žile, oči zableste, usta se nasmehnejo samo ob sebi, nevede zakaj. Tudi misli, ki so se zgubile za hip v mrak, so ga obkolile, objele in zarile svoje ostre kremplje v njegovo dušo. Zato je vstopil brez obotavljanja — povabljen gost.

Kakor mu je bilo v mislih, tako je videl: V kotu je mežikal črevljar Peter s krvavimi očmi; od ust pa se mu je cedilo na roko. Njegov sosed, rdečelični mesar, je požiral zadnje kance iz frakeljna in tolsti obraz se mu je skremžil, ko je postavil praznega na mizo. Pri mizi kraj štedilnika je vrtel učitelj Jerman kozarček vina prav po uradniško. Pisar Petraš pa je iskal zadnje vinarje po žepu, da si ga privošči še en požirek. Vedel je sigurno, da ima samo še eno desetico in bo morala zadostovati za pol meseca.

Cene je nagnil frakelj in požrl. Kri mu je planila v žile, oči so zablestele, v srcu mu je bilo toplo in sladko. Misli, ki so se zarile v dušo, so držale trdno in niso izpuštile. In Cene je hipoma vstal. Kakor sodnik v sodni dvorani, kadar izreče sodbo, je stopil k steklenici in jo zagnal v luč. Par pijanih hreščočih glasov je nejevoljno vskliknilo. Gospodinja je vpila in nejevoljno iskala vžigalic. Cene se je izgubil; za hip je nastal zunaj komaj slišen šum in Cene je bil nazaj, predno je bila prižgana luč. Segel je v žep in vrgel denar na mizo. Gospodinja ga je vzela mrmraje: „Kar je več, naj bo za strah.“

Vstal je učitelj, vstal pisar; vstali so vsi, kakor na povelje, ter se odpravili k odhodu. Niso še prestopili praga, ko je pridrel gospodar v spodnji obleki in vpil: „Gori, gori, vse mi bo zgorelo!“ Njegove izbuljene in prestrašene oči so potrdile besede. V hipu so bili zunaj in se sami prepričali. Visoko se je dvigal plamen nad Rantovo streho, kjer je imel seno. Dvigal se je ter se zapodil tudi na streho stanovanj. Rant je tulil, kot žival, kričal in tekal okoli hiše. Gospodinja je vila roke, ihtela in klicala pomoči. A nihče ni naredil koraka rešitve. Razšli so se, vsak v svoj kot.

Cene se je ozrl na ogalu na gorečo hišo, njegov nekdanji dom. Sklenil je roke in šepetal: „O Bog, ki vidiš in veš vse, odpusti meni ubogemu grešniku!“ Sladko in toplo mu je bilo v srcu, v duši ni čutil več krempljev, ne boja. Naslonil se je na stari zid in zamislil: Kdaj je bilo? Kakor včeraj se mi zdi. Bil sem najboljši posestnik v tej okolici. A prišel je ta prokleti žid in me zapeljal. Šel sem po svojih opravilih, on pa me je čakal na pragu. Vabile so tiste zelene oči, vabila je njegova tolsta roka, vabil je tudi glas: Pridi na požirek. Požirek je sledil požirku. Opravila so ostajala, doma je plakala in tarnala žena z edinim otrokom. Počasi je šlo nizdol; kos za kosom je prodajal. Šla je tudi hiša in kupil jo je Rant. Žena mi je umrla lakote, bede, žalosti in gorja. Kmalu ji je sledil otrok. In tega si kriv ti, prokleti žid in tvoje zelene oči, ki so vabile. A prišel je dan obračuna. In zdaj sva si enaka. Trpel sem, in sem bojeval, a nisem mogel drugače. In radi tega trpljenja te prosim, Bog, ki vidiš in veš vse, bodi mi milostljiv in odpusti meni ubogemu grešniku.

Iz navade.

„Ljubi moj možek, ti si gotovo zopet preveč jedel, da tako pihaš.“

Beračeve težave.

„Dà, dà, poleti je sila težavno beračiti, povsod človeku ponujajo — delo!“

○○○

J. FERDO D.:

GREŠNE DUŠE.

Zunaj je bila mrzla zimska noč. Snežilo je v debelih kosmičih in poluprasketaje so padale snežinke ena za drugo na tla. Vse naokrog je bilo tiho, le zdaj pa zdaj je potegnila burja in prinesla s seboj čudno piskajoče, zategle glasove. Za trenotek se je razlegnil tja po nočni tihoti tudi grd, oduren glas ponočnega ptiča, ki je čudno odmeval od velikega, temnega gozda.

V daljavi je svetila iz mrtvašnice luč. Nalahno so plapolale sveče in komaj, da so s svojimi žarki prodrle gosto sneženje zunaj. Za hip je zginila včasih luč, potem se je pa zopet pokazala in njena svetloba je segala tja do pokopališčnega zidu, ki se je vlekel ob zidu mrtvašnice, skoro tikoma ob nji. Na drugi strani pa je peljala cesta dalje proti cerkvi.

Mrtvašnica je bila visoko zasnežena. Skoro do oken ji je segal sneg. Vhod je bil skoro popolnoma zameten, le ob vrhu so se temno čitale nerazločne, temne konture črnih vrat. Ob pokopališčnem zidu je stal visok, vitek topol, ves pokrit s snegom, ki se je majal ob vsakem najmanjšem vetru in sipal sneg doli na vrata mrtvašnice.

V mrtvašnici pa je sedel strari grobokop Jernač. Oblečen je bil v staro, raztrgano obleko, v roki pa je imel velik molek, na katerem je pridno prebiral jagode. Obraz mu je bil zaraščen kot obraz divjega moža, z očmi se je pa zagledal v mrtveca, ki je ležal pred njim na odru blizu okna. Bil je to neznan berač, ki je padel ponoči v temi v prepad nad cerkvijo in se ubil. Ni

bil to star mož, — tudi brk še ni imel mnogo, — toda raztrgana obleka in pa mnoge gube na njegovem obrazu so ga delale starejša morda, kot je bil. Tik nad levim očesom je imel veliko, zevajočo rano, katere se je še držala strjena kri, obraz mu je bil pa ves spačen in se je z nekim čudnim, groznim nasmehom režal v grobokopa. Jernač ni mogel prenesti tega pogleda, globoko je vzdihnil in se vsedel tja v kot na novo, za tega neznanca pripravljeno krsto.

„Bog ti bodi milostljiv, tujec, ako si umrl v grehu,“ je pomislil sam pri sebi in s sočutnim pogledom se je zopet ozrl nanj. „Prišel je ta človek v to vas, morebiti ravno na potu proti domu, pa ga dohiti taka smrt. Odšel je morebiti že davno, še kot neizkušen mladenič ven v tujino iskat sreče, a je ni našel. In v tem ga je prišlo morebiti silno, neznosno hrepenenje, da bi videl še enkrat svoj dom, mater, sestre in brate. Ni se ji mogel popotnik ustavljati, siloma ga je vleklo srce proti domači grudi. In niti tega mu ni dopustila kruta usoda. Prevaran v svojih nadah je tu storil smrt, morebiti še daleč od svojecev, od doma.“

Tako je premišljeval Jernač in hudo mu je bilo pri srcu. Tesneje je stisnil v roki molek, glavo pa je sklonil globoko na prsa. Domislil se je svoje usode in zdelo se mu je, da je ista, kot tega ubogega neznanca. Tudi on je odšel še kot mlad, neizkušen dečko ven v svet iskat sreče, pustivši doma mater in sestrico. Hodil je po svetu vse križem, brez cilja in tako zapravljal najlepša leta svojega življenja. Po petindvajsetih ali tridesetih letih — saj ni veliko razločka, kajti leta teko hitro — pa ga je zgrabilo neko čudno domotožje in ni se mu mogel ustavljati. In prišel je potrj na duhu in pohabljen na telesu v domačo vas, hrepeneč, da bi že skoro objel ljubljeno mater in drago sestrico, ki je bila takrat, ko je on odhajal od doma, še majhno dekletce. In takrat ga je zadelo ono bridko razočaranje. Kajti ves njegov up in nada, — mati in sestrica — so počivali že davno na pokopališču in komaj je še našel njihove zapuščene grobove, vse porastle s plevelom in grmovjem. — Od takrat je bil na svetu sam, čisto sam. In ker je umrl tisto leto stari grobar Tomaž, je Jernač dobil njegovo službo. Od tistega časa je preteklo že bogve koliko let, a vedno se je še rad spominjal onih časov, posebno, kadar je imel čuvati mrliča ponoči in je sam sedel ž njim v mrtvašnici.

Vsi ti spomini so se vrnili staremu Jernaču, ki se je popolnoma zatopil v nje in pozabil na vse, kaj se godi okoli njega. Takrat pa se mu je naenkrat zazdelo, kot da sliši tam pri oknu neki šum in zbudil se je iz globokega premišljevanja. Z nekim čudnim strahom je pogledal proti oni strani. Zdelo se mu je, da vidi zunaj med burjo in sneženjem neznanca, ki se mu je režal z zlobnim nasmehom notri v mrtvašnico. Bil je popolnoma podoben mrtvecu, ki je ležal tik pred njim na odru. Ravno tak naguban obraz, globoko vdolbljene oči, nad levim očesom pa veliko zevajočo rano in pa režeča usta.

Jernač je v strahu in zmedenosti na pol vstal in strmel v neznanca, ki je naenkrat zopet izginil. Še dolgo je strmel v okno, končno pa se je zmučen sedel nazaj na krsto.

„Ni lepo to od tebe, neznanec,“ je pomislil, „da prideš kar tako iz same zlobnosti motit mrtvega popotnika in mu še sedaj po smrti ne daš miru in pokoja. Dosti je, da si ga ponoči speljal do prepada, da se je ubil, ne mu še sedaj po smrti kaliti miru. Zadosti je že na svetu pretrpel za svoje grehe in vsaj po smrti si je zaslužil pokoj. Grešniki smo pa vsi in nikogar ni, ki bi bil brez greha, kajti takšen je že človek, da je nagnjen bolj k slabemu in hudemu, kot k dobremu.“

Tako je mislil Jernač v svojem srcu in se ozrl na mrtveca. Zdelo se mu je, da njegov obraz ne kaže več zlobnega režanja, ampak da počiva na njegovih bledih, upadlih licih mir in pokoj. Naenkrat je občutil še več sočutja do njega, kot preje in pomiloval ga je v svojem srcu. Videl je, da leži tuji mrtvec z vsem telesom na levi roki, ki je bila vsled padca zlomljena in tudi drugače zelo potolčena. Zazdelo se mu je, da sam čuti bolečino v roki in stopil je proti odru, da bi jo potegnil tujcu izpod trupla. Ko je pa zgrabil za njegovo ledeno mrzlo roko, je zopet pri oknu nekaj zaškrtalo in zopet se je prikazal grdi neznanec s spačenim obrazom. Nikdar še ni bilo staremu grobokopu tako čudno pri srcu, kot tedaj. Pogledal je na mrtveca in zdelo se mu je, da odgovarja s svojim režečim obrazom grdemu neznanecu zunaj. Takrat pa je spustil mrtveca za roko in s čudnim, groznim krikom je planil tja proti oknu, kjer je neznanec zopet hipoma izginil. Pri tem pa se je spodtaknil ob staro krsto, ki je stala v kotu, svečnik se je podrl nanj, Jernač pa se je zgrudil onesveščen na tla. Plamen sveče je prišel v dotiko s starimi, trhlimi krstami in kmalu je bila mrtvašnica v plamenu.

Takrat nekako pa so šli ravno ljudje k zornicam. Zagledali so mrtvašnico, iz katere je iz notranjščine že švigal plamen. Vedeli so, da leži notri mrtvi berač in hiteli so gasit, da rešijo njegovo truplo. Zelo so se čudili, ko so zagledali poleg njega na tleh onesveščenega Jernača. Spravili so ga s snegom k zavesti in odpeljali iz mrtvašnice. Pogledal je še enkrat na mrtveca in se blazno zakrohotal. V mrtvašnici je ostal le še mrtvi neznanec. Njegov obraz ni izražal več zlobnega, režečega nasmeha, ampak je bil pokojen in miren. Kajti s svojim trpljenjem je zbrisal zadnji madež greha s svoje duše . . .

BOŽIDAR BORKO:

ŽIVLJENJE.

Življenju sem dar zažgal,
a ni mi ga sprejelo —
vlačil se je sivi dim
po zemlji mladost celo.

Trpljenju strmim v obraz,
ponosno mu kljubujem:
zame plete dolgi bič
in jaz držaj mu kujem!

BOŽIDAR BORKO:

ZEMLJA.

I.

S tara Lašička je sedela na nizkem stolcu v svoji čumnati in sklenjenih rok zrla pred sebe. Solnčni žarki so se lili skozi okence in obsevali starinske slike na steni. Zdelo se je, da so oživali motni in zakajeni svetniški obrazi; kakor bi se nekaj gibalo, vstajalo in rastlo. Bila je to pestra igra barv in žarkov, odsev svežega pomladnega življenja, ki je kipelo v naravi. Lašička je premišljevala. Žarki, padajoči skozi okno, niso zasegli obraza, le roke so obsevali, da so se razločno videli suhi členki prstov in debele žile, kakor mreža razpletene pod kožo. Nekaj čudnega je bilo na starkinem obrazu; oči so se svetile, živci na ustnah gibali: beseda bi hotela ven, pa nikogar ni bilo in gluha je samota. Pritožila bi se starka, zakaj krivica ji greni življenje. Ko bi jo ljudje poslušali, vse bi natanko povedala in razjasnila. In če ne bi razumeli, rada bi ponovila od začetka do konca, čeprav težko diha in slabi na spominu. Ljudje so brez srca in duše: smejajo se in rogajo ubogi starki. Sedemdeset in še nekoliko križev ima na hrbtu; kdo bi se ne upognil, komu ne bi bilo motno pred očmi in slabo v spominu. Pa ona se dobro zaveda vsega, jasno čuti krivico in se zgraža nad sramotnimi grehii ljudstva. Kje so tisti časi, ko je živel njen stari — daj mu Bog sveta nebesa! Dobra duša je bil, čeprav malce svojeglav in nagle jeze. Kako težko sta delala, koliko njunega znoja leži po njivah te šiirne ravnice! Zadnje čase pa je bil slaboten in bolehav. Doma je najraje sedel za pečjo in pušil iz svojega starega vivčka. Ogrnil se je v težki kožuh, ona je kurila v peči, pa staremu ni bilo dovolj toplo.“

„Kaj delaš, ali nič ne kuriš?“ je vprašal.

„Glej no, drv bo zmanjkalo za zimo, če bom tako kurila,“ mu je odvrnila starka.

„Ej,“ se je zamislil Lašič, „zima prihaja. Pojdemo!“ Dolgo časa je nekam strmel in držal vivček v roki, da mu je ugasnil ogenj. Pa je pljunil in rekel z jokavim glasom:

„Je že tako. Večeri se!“

A ni se hotel njen starček ugnati od vsakega. Pod telovnik si ogrne volneno ruto, obleče kožuh, glavo pa pokrije s toplo polhovko. Pred ljudmi prime za vsako delo, povsod hoče biti na prvem mestu.

„Ne pravi ti meni,“ je utegnil reči. „Poglej, fant, ti ne vzdigneš, bom pa jaz!“

Zažaril se je starec, zbral in napel vso moč, ki še je ležala v njegovih mišicah — a ni šlo. Ljudje so se rogali in smejali, toda Lašič se je počutil kakor bi res vzdignil tisto težo. Zamahnil je z roko, vzel vivček iz ust, pljunil in rekel:

„Ej mladina, nikar se bahati! Toliko še vseeno vzdignem in storim, kakor trije mladi širokoustneži!“

A kaj bi — slab je bil, sličen staremu hrastu, katerega ovija zeleni bršljin. Velik je hrast, pa slab — stari! A mladina raste in živi, kakor bršljin.

Bela zima je iztezala svoje nevidne prste skozi okna, vsa ravnina je bila v debelem snegu. Stari Lašič je tedaj ležal na mrtvaškem odru. Mirovala je domača zemlja in umiril se je njen sin. Pa je prišla spomlad, solnčna nevesta in je vzbudila zemljo. Veter je zavel čez polja, valovila je zelena ozimnica in matere so kazale otrokom:

„Glejte, kruh teče!“

Na njenih njivah je oral drugi — zet. Edina hči Rozika se je omožila in starko so vrgli v ozko čumnato, predpisali prevzi-tek in jo gledali kot nepotrebno stvar v hiši. Če gre z motiko na polje, se brž okosne zet:

„Mati, za vas je to pretežko delo. Pojdite domu!“

Rezika pa je utegnila reči bolj odkrito: „Mati, vi nam vse pokvarite. Nekdo vedno popravlja za vami. Pojdite domu!“

Ona — da ne ve delati? Ej, starček, vstani iz groba, da vidiš kako se godi na tvoji in njeni zemlji.

Njena zemlja! Neko neznano čuvstvo se je polotilo stare Lašičke. Kakor strast je bilo silno in veliko. Povsod ga je čutila in našla, največji del njenih misli je tvorilo to čuvstvo. Imeti zemljo in delati na njej . . . Žal ji je bilo, neskončno žal, da je pustila posestvo iz rok. Vsaj eno njivo bi zadržala za sebe, kakor ji je nasvetoval starec na smrtni postelji:

„Tista njiva za Trato naj bo tvoja. Nikar je ne pusti iz rok!“

Pa je rekel zet: „Mati, prepustite nama njivo za Trato, ne bo vam žal. Vse boste imeli pri nama, vse, kar želite!“ Pa „mati“, „mati“ in še parkrat „mati“, da je kmalu popustila njena volja. In kako se ji godi?

Toda njiva bo njena, ker jo hoče in mora imeti. Jutri gre v mesto k sodniji!

Starka je vstala in šla po čumnati. Stopila je k oknu, odprla šipe in se zagledala v široko ravnico, ki leži izza hiše. Jablana tik okna je bila v cvetu. Dve senici sta se lovili med vejami in stresali belo cvetje, ki je padalo na tla kakor mrtvi metulji. Z dišavo jablane se je mešal vzduh, prihajajoč iz polja, kjer je bila zemlja razorana v dolge brazde in je valovila zelena ozimnica. Tedaj si je starka zasenčila oči in čelo se je nabralo v globoke gube.

„Kaj? Na moji njivi ne bo oral!“

Poiskala je palico in urno zapustila čumnato. Čelo se je globeje nagubalo, oči še bolj svetile in ustne so trepetale notranjega nemira. Na pragu je srečala svojo hčer, ki je sejala na polju in se je vrnila domu, da iznova napolni jerbas. Starka jo srepo pogleda, vzdigne vegasto palico in zavpije s krepkim glasom: „Njiva je moja in jo sama posejem! Ti nimaš nič tam opraviti!“

Rozika se je hitro umaknila v hišo, ne da bi odgovorila. Majhna in upognjena, opiraje se na palico, je hitela starka po poljski poti. Škrjančki so kričali v zraku in krdelo vrabcev je preletelo polje. Na nebu je sijalo solnce svetlo in veselo. Prišla je blizu njive, kjer je oral njen zet. Dva vola sta bila vprežena pred težkim plugom. Za njim je stopal mladi mož.

„Doli z moje njive!“ je zavpila stara Lašička, ko je stopila na brazdo. Zdelo se je, kakor da se je njena upognjena postava vzravnila; izbočila je prsi in palico vihtela v zraku. Zet je ustavil vole, se obrnil in pogledal starko.

„Kaj vam je, mati?“ je čez nekaj časa vprašal začudeno. „Ti še vprašaš? Njiva je moja in če je takoj ne zapustiš, grem jutri v mesto!“

Zet je nekaj časa stal in gledal, potem pa je zamahnil z roko, prijel ročaje na plugu in pognal vole. Svetlo železo se je zarilo v zemljo, lahen veter pa je raznašal širom ravnice vonj mastne in pognojene zemlje.

Starka se je razkačena obrnila in je šla proti domu. Temno ji je bilo pred očmi, goljufiv in krivičen se ji je zdel celi svet.

Zopet je sedla na stolec v svoji čumnati, sklenila roke in tako premišljevala. Solnce se je medtem pomaknilo dalje, svetniški obrazi na steni so bili zopet mrtvi in zakajeni. Pred oknom na cvetoči jablani pa so žgolele senice in stresale belo cvetje.

„Zemlja je moja!“ je šepetala starka.

II.

V hodniku sodnijskega poslopja je čakala stara Lašička. Nekako tesno ji je bilo pri srcu; najraje bi se vrnila domov, zapahnila duri svoje čumnate in se skrila pred svetom. Dolga pot in tista negotovost, ali najde pravico pri gospodi, je delovalo na starko težko in neprijetno. Strank je bilo mnogo in vsaka je hotela biti prva na vrsti. Prišel je neki mladi uradnik in Lašička je pristopila k njemu.

„Pro... prosim,“ je jecljala starka.

„Kaj želite?“ se je oblastno zadril uradnik.

„Jaz bi... njivo... zemljo,“ je pravila v zadregi, prestrašena vsled uradnikove osornosti. Jezik se ji je zapletal in sama ni vedela, kaj govori. Uradnik se je razjezil.

„Kaj blodite, ženska?“ je zavpil. „Čakajte, da pridete na vrsto, medtem pa si premislite, kaj boste govorili.“

Dolgo je čakala predno je mogla stopiti v pisarno sodnijskega predstojnika. Za mizo je sedel gospod s črno brado in

zlatimi očali. Lašička mu je s pretrganimi besedami razodela, da hoče nazaj dobiti njivo za Trato.

„To ne gre, starka,“ je prijazno govoril sodnik. „Vi ste posestvo izročili svoji hčeri in dobivate prevžitek — ali se imate glede slednjega kaj pritožiti?“

„Nič . . . dobim dobro,“ je govorila v zadregi. „Torej ste lahko popolnoma mirni. Sicer pa zemlja nima za vas nobene vrednosti, ker ste že stari in slabotni.“

Tako približno ji je pravil sodnik, toda starka ga ni razumela. Jasno je bilo le dejstvo, da ne dobi zemlje in da tudi pri gospodi ni našla pravice.

Razočarana se je vračala, globoko užaljena v svojem srcu. V čumnato si je zaželela, v tisto ozko sobico, kjer je vse polno spominov na preteklost, kjer se počuti tako domače med starimi svetniki in radostnimi žarki pomladnega solnca . . .

* * *

Večer je bil, ko je šla po stezi čez polje. Na zahodu je mežikalo pospano solnce in rdeča svetloba se je razlila po ravnici. Mir je vladal kroginkrog, le veter je včasih zazibal zelene njive. Čudno je bilo starki pri srcu: kakor bi se ločila od nekoga, ki je vračal njeno ljubezen.

„Zemlja moja, dolgo sem delala na tebi in sedaj te izgubim,“ je šepetala starka.

Tedaj je močnejše zavel večerni veter in biljke so šepetale. Škrjančki so se dvignili odnekod in zažgoleli starki:

„Stara si že in slaba, mladi so za delo, ti pa počivaj!“

Zašumelo je nekaj, vstalo iz globine in se vzdignilo kvišku. Skrivnostna roka je vrgla nad polje bel pajčolan, ki je rastel v daljave in se vil kakor široka cesta. Po njem je stopal človek, izprva majhna pika, potem pa vse večji in vse bližje starki.

„Stari moj!“ je vzkliknila, ko ga je zagledala pred sabo. Vivček je imel na ustnah, pa v srajci je bil, zavihanih rokavov. Prijel jo je za roko in obrnil k solncu. Zašumel je veter in škrjančki so peli najslajše pesmi. Solnce se je nagnilo nad breg in mreža rdečih žarkov se je razplela proti polju in se nad starim parom vila kot avreola.

„Zemlja moja,“ je presrečna šepetala starka in vizija je izginjala.

○○○

KSAVER MEŠKO :

BALADA O SMRTI.

Kdo stopa po cesti o polnoči,
leden ves, ves mrk in strašan?
Z neba dol hladna luna strmi,
še njej je obraz mračan.

Ob cesti visoki topoli šušče,
a ko tujec spe mimo njih,
v ledeni grozi vsi oneme,
kot dahnil v nje smrti bi dih . . .

Kmet Rekar se vrača iz krčme domov . . .

„Kdo mimo je zapehetal?!
Je res polnoč že, ura duhov?
A vraga, kaj bi se bal!

A stresa me mraz . . . Kaj vendar bilo?
Li smrt je, li drug je kak bes . . .?“
Omahne, ob kamen udari z glavo . . .
Na vasi zavija pes . . .

Dijak je stopil v cerkev. Ravno se je pričela sv. maša. Bilo je v cerkvi polmračno, tako da je šele čez par trenutkov natančneje razločil obrise stebrov in oltarjev. Tam, kjer je ravno stal, je bila precejšna gneča in ko je zapazil, da je v sredi pod korom prav malo ljudij, se je vstopil tjakaj.

Vedno še so prihajali ljudje. Blizu dijaka se je ustavila visokorasla, bogato opravljena gospa. Takrat je posegel dijak po robec in ko ga je potegnil iz žepa, je začul lahen zvenk, kakor da bi kaka majhna kovinasta reč padla na tla. Ozrl se je in videl, da gospa ne stoji več za njim, ampak da je odšla v stol. Kar mu je prišlo na misel, da je najbrž svoj mali svinčnik s kovinastim nastavkom z robcem vrgel iz žepa. Pogledal je še enkrat na tla ter zapazil korak za seboj majhno reč, ki jo je pa zaradi mraku slabo razločil. Posegel je v oba suknjina žepa, ki je v njih navadno imel svinčnik, a ni ga bilo v nobenem.

„Da, moj svinčnik je,“ si je mislil in hotel stopiti nazaj, da bi reč pobral. Pa se je domislil, da bi ga videli ljudje, če bi se pripognil. Postali bi pozorni in sram bi ga bilo.

„Morebiti me je že zdaj kdo opazoval, ko sem se obračal in gledal po tleh,“ je menil in se nekoliko okrenil na stran in hitro pogledal vse, ki so stali v bližini. Zdelo se mu je, da ga nihče ne gleda ali opazuje.

„Saj so najmanj pet korakov daleč od mene. Saj me ne gledajo.“

Zopet se je obrnil in pogledal na tla in že se je hotel pripogniti, pa se je zbal, da bi si ljudje ne mislili, da je bogvekaj našel.

„Kako bi dobil svinčnik?“ si je mislil. „Pa naj bo, kjer hoče,“ se je nato odločil.

A iznova je začel premišljati in škoda se mu je zazdelo svinčnika že vsled lepega nastavka, ki ga je šele predvčerajšnjem kupil.

„Svinčnik nazadnje gori ali doli, toda nastavek! 8 vinarjev me je stal. Škoda! Kako ga naj dobim. — Aha, počasi pridrsam do tja, potem stopim nalahko nanj, nazadnje dobim priliko, pa bo dobro. Saj me ta trud ne stane nič. Zapravljivec bi bil, če se ne bi potrudil.“

Vzel je robec, se vstopil bolj na široko in se nato pomaknil nekoliko nazaj.

„Malo sem že bliže.“

Po dolgem času je dospel do svinčnika in nalahko postavil nanj nogo.

„Je že dobro. Pri povzdigovanju poklekнем in vzamem svičnik izpod noge. Nihče me ni opazil,“ in zadovoljno je pogledal po navzočih.

Tedaj je pozvončljalo. Dijak je položil na tla robec in pokleknil. Po povzdigovanju je nogo nekoliko odmaknil, z robcem v roki prijel svinčnik in vtaknil vse v žep. Zadovoljno se je smehljajal.

Že proti koncu maše ga je nekdo nalahko potrkal na ramo. Dijak se je ozrl in videl, da mu veli mož, ki je stal najbližje njega, venkaj. Fant ni moža drugače še nikdar videl in čudno se mu je zdelo to postopanje.

Zunaj pred cerkvijo mu je mož resno in strogo pogledal v oči in rekel: „Ali niste vi v cerkvi nekaj pobrali?“

„Da, pobral sem,“ je odvrnil z nasmehom dijak.

„Dajte tisto meni! Jaz gospo poznam in ji bom reč takoj tu vrnil,“ je dejal mož s strogim poudarkom. Mislim, da boste dobili nekaj najdenine, četudi je ne zaslužite. Vi bi lahko stvar takoj pobrali in dali gospe, veste, takoj, ko ji je padla na tla. Jaz sem namreč policijski stražnik.“

Debelo je gledal fant in nazadnje z nasmehom rekel: „Kako to, saj nisem nič tujega našel, pobral sem le svoj svinčnik, ki mi je pal na tla.“

Strogi, malone jezni obraz možev je dijaka nekoliko prestrašil. Še enkrat je rekel, pa bolj resno: „Jaz nisem nič tujega pobral. Čakajte, tale svinčnik“ in vtaknil je roko v žep. Vzel je ven robec in se iskal po žepu, kar nekaj svetlega pade iz robca na tla.

Stražnik se je pripognil in pobral zlato, z dvema zelenima kamnoma okrašeno zaponko.

„Sram vas bodi,“ je jezno zakričal stražnik. Čudno se je zdelo vse to dijaku. Uščipnil se je v brado, menda zato, da se zdrami k jasnejšim mislim, kajti v glavi mu je postajalo vedno bolj prazno in topo. Obraz se mu je zdaj zresnil, zdaj raztegnil v nasmeh.

Stražnik je videl poštene obraz dijakov. Prijazneje je rekel nato: „Ali je to morebiti vaše?“

„Ne!“

„Pā kako to, saj ste vendar imeli reč v žepu.“

„Ne vem, kako je to prišlo k meni, jaz sem vendar pobral svinčnik, vidite tega,“ in hotel je pokazati stražniku svinčnik. V obeh žepih ga je iskal, pa ga ni našel.

„Saj sem ga vendar pobral,“ je govoril s seboj, nato je segel še v žep na telovniku — tukaj je bil svinčnik.

„Čudno, dal sem ga prej v cerkvi z robcem vred v suknjin žep, pa ne semkaj.“ Tedaj pa se mu je obraz zjasnil in skoro na glas se je zasmejal.

„Glejte,“ je rekel stražniku, „zdaj uvidim, da sem res pobral tisto zaponko, pa nisem vedel tega. Mislim, da sem vrgel tale svinčnik z robcem venkaj, mislim, da je tisto moj svinčnik. Popolnoma tako je, nič drugače.“

Stražnik se je zasmeljal in rekel: „Tudi jaz verjamem, da je tako. Videl sem, da je gospa pri vas postala in se ozrla po tleh, kakor bi ji kaj padlo na tla. Videl sem vaše čudno vedenje, stopil nekoliko bližje in zapazil tole reč. Takoj sem si mislil, da je to izgubila gospa. Brž nato ste vi skrili zaponko pod nogo. — Mislim, da ste pošteni dečko. Čakajte, zdaj je maša minila, gospe bom to izročil.“

Ljudje so trumoma vreli iz cerkve. Dijak je kmalu zapazil gospo. Stražnik je stopil k njej in ji razložil kako in kaj.

Gospa se je prijazno obrnila k dijaku, ki je stal nekaj v stran, mu pomignila, naj stopi bližje, odprla denarnico in mu stisnila v roko petak. Dijak se je zahvalil in gospa je odšla.

FRANCE HRASTE:

V VIHARNI NOČI.

Strašen vihar je bil, kakoršen je mogoč le po silno soparnem dnevu. Treskalo in grmelo je vse vprek. Dež je lil, kakor bi odprli vse vode nebeškega nemira in bi hoteli uničiti svet. Po cestah je tekla voda, kakor v potokih, pri rekah in potokih ni bilo nobenih bregov. Polje se je moralo udati silnim vodam in žalosten je gledal kmet na žito, ki je omahnilo pod vodo. Zdaj pa zdaj je še pogledal kak klas iz vode, kakor roka potopljenčeva, ki kliče po pomoči.

V tej nevihti je tekel po polju, gologlav, bosonog.

„K drevesom nikar,“ je kričal pred se in stiskal pod pazduho vrv.

„K drevesom nikar!“

Pa ni hotel po poti dalje, ampak čez polje je tekel — h gozdu.

„Moraš, moraš,“ mu je zapovedovalo neko temno, jeze polno bitje ob njem.

„Moraš!“

Stopal je dalje. Voda je švigala na vse strani izpod bosih nog, ko je stopal mogočneje, pogumneje.

Pa zopet je postal sredi polja. Prijel je vrv, zavihtel je, da bi jo vrgel strani, daleč tja od sebe, pa tisto mračno, jeze polno bitje mu jo je ovilo okrog života.

„K drevesom nikar!“

„Moraš!“

In hitel je dalje.

„Glej,“ mu je pravilo bitje, tisto temno, jeze polno, „sam si kriv svoje usode. Stopaj! Umoril si jo, revo! Zaradi tebe se je ona pognala v peneče morske valove, ti morilec! Hiti, zdaj je čas zate, čas smrti v tej peklenski nevihti! Hiti, čakajo te že peklenščaki, ti njihov sodrug in tebi napravljajo ta polom, ta vihar! Tebi! Stopaj!“

Molče je poslušal in stopal dalje. Vihar je vedno huje divjal, a on je moral hiteti, moral. Postal bi, pa se je bal, da ga pahne tisto jeze polno bitje, ga prevrne v blato, v to nečisto vodo.

„Hiti!“

„K drevesom nikar!“

„Glej, kako bi bil lahko srečen! Pa nisi hotel! Pahnil si jo od sebe, njo, blago, ljubečo te, in se vrgel v naročje tisti zapeljivi Italjanki! Sam si to zakrivil! Sam si stradal, da si le njo zadovoljil! Zaradi nje si napravil toliko goljufijo! A ona? Vse ti je zapravila, vse tvoje obilno premoženje je uničeno, vsa posestva zadolžena! Sam si zakrivil, da ti prodajo jutri vse palače, lepe, ponosne ob morju v Dalmaciji, kjer si redil to pijavko v svojo smrt! In tebe še zaradi goljufije zapro! Kolika sramota! Zato hiti, stopaj!“

Pospešil je korake in molčal.

„Zapustila te je, ko ti je izpila kri, tista Italjanka — pijavka! Drugega bo vzela in jutri prideta ter pokupita tvoje palače! Sam si kriv! In vse bo zopet imela Italjanka!“

Vedno huje je treskalo. Drevesa so padala po gozdu drugo čez drugo, vihar je metal po tleh mogočne hraste.

„K drevesom nikar,“ je še zastokal, ko je stopil pod košat hrast, prisiljen.

„Moraš!“

In splezal je na drevo, se vsedel na debelo vejo, pa se vsak trenutek zganil, ko je trešnilo v bližini.

Pripravljaj je vrv. Vrgel bi jo od sebe, da bi zletela čez polje ko ognjena strela, ki se ne vrne več. Pa ni smel, ni mogel.

„Moraš!“

Oči je obračal za bliski in postale so čudne, krvave, smrti polne, polne obupa.

Naredil si je zanko.

„Nikar!“

„Moraš!“

In tisto mračno, neusmiljeno bitje mu jo je dalo okrog vratu: „Moraš!“

Privezal se je na močno vejo.

„Moraš! Zdaj!“

Pa on se je oklenil debla: „Nikar! Nikar!“

Iz viharnega ozračja pa je vstajala slika, temna, mrtvaškega lica. Bila je ona — ki jo je pahnil od sebe.

„Pridi, vsaj zdaj pridi!“

„Nikar!“

„Moraš!“

Tedaj pa je treščilo v hrast in on se je zazibal na močni veji. —

In zakrohotali so se vrani iz skalovja, kamor so se skrili pred nevihto.

FRANC HRASTE:

IZ RUDARSKEGA STANOVANJA.

Dolgočasna je bila tista noč, tako jesensko pusta, tako vlažna in meglena. Dež je šel, a padal leno in prituhnjeno, kot da bi ga bilo sram. Ploskalo je, ko so padale kaplje v mlakuže na cesti in od daleč sem se je čulo zamolklo šumenje narastlega potoka.

„Pusti in dolgočasni smo vsi, ki počasi, a gotovo, umiramo,“ je pomislil Pavel in vrgel dolge črne lase, ki so mu padli čez čelo, nazaj. Slonel je na odprtem oknu in gledal v temino s temnimi meglenimi očmi, kot je temna in meglena jesenska noč. Tu pa tam mu je kanila kaka kaplja na upadlo lice, pa on je niti obrisal ni. Morda je ni čutil. Sklonil je oči in jih stiskal z rokami, kot bi jih hotel za vedno zapreti. Lasje so se mu vsuli čez čelo.

„Tako je,“ je vzdihnil in glava se mu je parkrat zazibala, ko je globokeje dihnil, „umiramo, ginemo! Prav je tako! Šli smo po svetu, mladi in pogumni, drzni in z jasnim čelom, pa nismo si znali ustvariti eksistence, ker smo uživali le trenutke! Šli smo in popolnoma logično smo prišli — do sem! Ha!“

Hotel se je zasmejati, silil se, kot igralec na odru pred strogim, kritičnim občinstvom, a ni mogel. Po cesti so zadoneli trdi in resni koraki. Skoz dež so se zasvetile svetilke in velike temne sence ob njih. Rudarji so šli z dela. Pavel se je odmaknil od okna, da ga ne bi oni zapazili. Šel je po sobi sem in tja, kot bi jo meril, kar v temi je šel, saj se ni imel kam zadeti, ko ni imel nobene hišne oprave. Niti stola ne.

„Torej jutri pojdem iz tega stanovanja. Moraš, so mi rekli! Delo mi je vzel, češ, da sem preslab, niti za najlažje delo me ne mara ta gospod, vrag, nič, idi, kamor hočeš! In zdaj moram še iz te luknje, pravi, da bo prišel v to rudarsko stanovanje, ki ga je naredilo rudarsko podjetje leta 1910 za rudarje, ki niso oženjeni, drug rudar, jaz pa naj grem, ko nič več ne delam. Seveda, to je čisto pravilno, čisto logično. O kam naj grem jaz? Kamor hočem!“

Že parkrat se je zatekel v kot k slamnici in potegnil neko dolgo in ozko steklenico izpod cunj. Odmašil jo je in dobro nagnil. Nato pa jo je spravil nazaj in vselej globoko vzdihnil: „Ha!“

„In mene se upa tako, ki sem sin največjega kmeta v Bukovju, ki sem se šolal v gimnaziju in bil pisar po različnih

pisarnah! Kaj morem jaz zato, če so me odslovili? Kdo mi more braniti, da si hočem tu služiti kruh, v tem stanu, umazan in zaničevan? Sem li res bolen? Ne morem delati? Ha, kar tako pravijo to, kar tja v en dan, ker se jim je zljubilo! Pa jaz ne pojdem, ne, od tu ne! Vraga, jaz ne!“

Zopet si je poiskal steklenico, izpraznil jo čisto in jo vrgel na cesto, kjer se je ob kamenu razbila.

„Ha! Tako! In meni se je zdelo, da umiram! Ne, ne! Le preženi me, imam pogum, nastavlil ti bom samokres na čelo in molil me boš! Haha! Samokres in . . .“

Zvrnil se je na slamnico in na cunje.

„Za paznika v jami me boš postavil, haha, stanovanje za oženjene mi boš dal in jaz bom pripeljal Loro, tebe, Lora, bom pripeljal, haha, saj sem ti obljubil, veš, bodi zdaj, kjer hočeš, na Nemškem, na Saškem, pripeljal te bom, haha! To je! Samokres in jaz . . .“

Začel je govoriti glasno, a le težko bi se ga razumelo. Med govorjenjem je vedno hrkal in sline so mu visele po bradi in obleki.

„Samokres mi nastavim na čelo in paznik bom in oženim se in — — —“

Zleknil se je in zaspal.

Težka mu je bila drugo jutro glava, ko je vstal, v prsih ga je nekaj tiščalo, nekaj neizrazljivo težkega in tesnega. Pa Pavel se ni zmenil, če tudi se mu je zdelo, da je bolezen. Mirno in brez vsakega upiranja je zvezal v culico svoje stvari in je šel. Kam? Nikamor in kamor pelje cesta. Ob cesti pa stoje gostilne in v njih pijejo in kolnejo rudarji. K njim je šel. Píl je, dokler ni zapravlil culice in kar je bilo v njej, za slovo se je pa še stepel in jih dobil po glavi, da so ga morali prepeljati v rudarsko bolnišnico.

Neumestna vljudnost.

A.: „Ali mi bote šli na pogreb, ko umrjem?“

B.: „Z veseljem!“

Na planinah.

„Gospodična, vi se jako čudno obnašate! Tukaj iščete planinskih rož, moje pa zavračate.“

„Seveda, ker vaše rože meni ne dišajo.“

Kako sa razpošilja Julep.

Julep — izprešani sadni sok — je v polliterskih steklenicah. Ena steklenica tehta okoli 1 kg, iz česar se razvidi, da ni mogoče pošiljati Julep po pošti, ker bi bilo predrago.

Zato moremo pošiljati Julep samo po železnici in sicer v zabojih po 10, 20 in 50 steklenicah. Zabojčke z 10 steklenicami pošiljamo samo na poskušnjo, ker cela pošiljatev stane K 4.—. Poštino mora plačati naročnik, vsled tega se tudi naročitev 10 steklenic ne priporoča. Za enkrat še velja, ker gre, kakor omenjeno, samo za enkratno poskušnjo.

Najbolj primerno je, ako si naročite 50 steklenic, potem voznina za eno steklenico tja in za prazno nazaj ne stane več kakor 3—4 vin.

Ako si kupite Julep, je v tem zaračunjena obenem cena za steklenico. Steklenice pa jemljemo komad po 10 vin. nazaj, ako nam taiste vrnete z izplačano povratno voznino na postajo Libenj (Libeň) na severozahodni železnici.

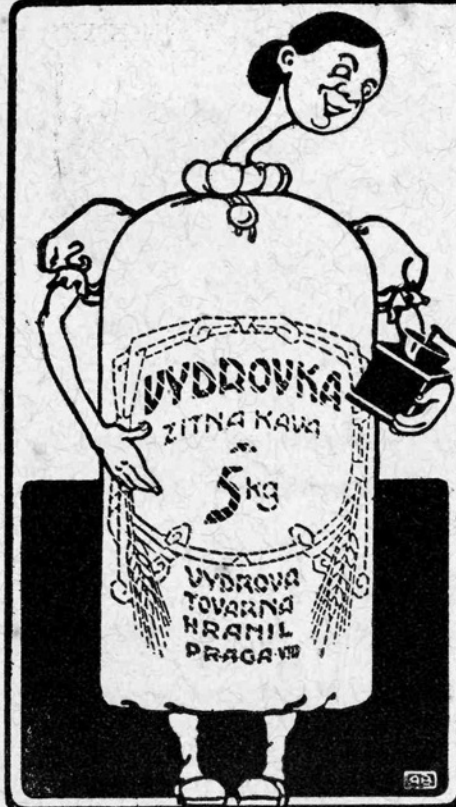
Potemtakem je cena za Julep jako nizka, ako prevdarite, da je Julep pristen sok, ki ni zredčen z vodo.

Steklenico jabolčnega Julepa pošiljamo po 40 vin., višnjevega, iz robidnic pa po 60 vin. Lahko ga še zredčimo na pol z vodo in potem njegova cena ni višja kakor za pivo.

Pošijite na moj račun: (Blagovilite še podčrtati naročene izdelke, da se izognemo pomotam.)

Kilogrami	Številka	Vrsta blaga	Cena		Skupaj	
			K	v	K	v
		„Vydrovke“ žilne kave	4	50		
		Otroške mohe	2	40		
		Steklenico za 1 kg otroške mohe	—	80		
		Juhinih konzerv, mešanih v posameznih parcijah	1	50		
		Juhinih konzerv: gobave, grahove, letne, rezantne in rižave & 1/4 kg škafija	1	50		
		Juhinega pridelatka 1/4 kg steklen.	1	50		
		Oblatov maslenih škt. 25 kmô.	2	—		
		„„Desfin““ 40	2	—		
		„„Dezert““ 50	3	—		
		Šumetiň bonbonov „Embo“ škt. 50 kmô.	2	—		
		„ „ „Embo“	2	—		
		„ „ škt. 40 kmô.	2	—		
		„ „ „sidrom“	2	—		
		„ „ škt. 50 kmô.	2	—		
		Sadni bonbon „Ene“ škt. 25 kmô.	1	—		
		Buhtina, steklenica 1/4 kg	1	—		
		Borčice franc. (mlete) 1/2 kg stekli.	1	—		
		„ kremž. (zrnate) „	1	—		
		Brahova moka 1 1/4 kg „Julepa“	1	—		
		Skupaj . . .				

Vydrovke* pošiljamo popolnoma posebel in vedno franko. Ostale izdelke pošiljamo franko le, ako presega račun K 6.—. „Julep“ pošiljamo le po železnici, vedno nerankovano.

Cenik našich izdelkov:

- Vydrova žitna kava poslana posebej v platnenih vrečkah, poštnine prosta 5 kg. K 4-50
  - Otroška moka v zavitkih 1 kg. 2-40
  - Juhine konzerve (grahova, gobova, lečna, riževa in rezančna) v škatli s 25 porcijami 1-50
  - Juhin prídadek, stekl. 1/4 kg. 1-50
  - Šameči bonboni »Ambo« 50 kmd. K 2- 2-
  - 40 kmd. K 2- »s sidrom« 50 kmd. v škt. 1-
  - Sadni bonbon »Bene«, 25 kmd. 2-
  - Masleni oblati, zavitek s 25 kmd. 3-
  - Oblati »Dezert delikat« zavitek s 50 komadi s 40 kmd. 2-
  - »Buhtin«, začimba za pecivo v 1/4 kg. stkl. 1-
  - Gorčica po franc. in kremškem načinu po 1/4 kg. stekl. po 1-
  - »Julep«, jabolčni 1/4 l. steklenica 40
  - višnjevi in vinski 1/4 l. steklenica 60
  - Grahova moka, zavojček 1 1/4 kg. 1-
- Pošiljajte od K 6- naprej (izvzemši »Vydrovko« in Julepa) pošiljamo franko.

Vydrova tovarna hranil, Praga VIII.

Izdaja in za uredništvo odgovarja založnik F. Vydra, Praga VIII. — Tiska B. Holinka, Praga VIII.

Ta list se ne more pošiljati kot tiskovina. Blagovolite prilepiti vedno znamko za **5 vinarjev.**

Naročnik: _____
 Ime: _____
 Stan: _____
 Kraj: _____
 Pošta: _____
 Železniška postaja: _____
 Datum: _____
 Naznanilo: _____

Vydrova tovarna hranil

Praga VIII.
(poštni urad Praga 22)